

2 Korinti Pauloŋe Korinti yen̄gât ekap bet̄jan kulemgum katyiŋgiop.

O bukulipne,

¹ Yen Korinti kapi ambolipŋe otmu Akaia hânâñ kapi nombotŋe tatmâ arap ya ambolipŋe orop Yesu Kiristohâlen biwiyeŋeŋe kepeim tem lâuwaŋgim manjetgât Anitâŋe meyehop. Nâ Paulo. Emelâk Awonnenŋe Anitâŋe Yesu Kiristohât aposolo sâm âi nihiop ya mem mansan. Otmu bukunenŋe âlâ, kutŋe Timoteo, yâkŋe nâ orop tânahom mansait. Netŋe heroŋe nâŋgâyiŋgim ekap yu kulemgum katyiŋgiait.

² Awoŋnenŋe Anitâ otmu Kudânenŋe Yesu Kiristo yâkŋe en̄gatyetŋeâk otmâ nâŋgâyiŋgim tihityeŋe otmutâ biwi nâŋgân nâŋgânyeŋeŋe kepeiakmâ konohâk otmâ sânduk sâekgât nâŋgâyiŋgim ultgum gaman.

Anitâŋe biwi sânduhâñ katnenekmap.

³⁻⁴ Umatŋe topŋe topŋe teteningimawâñ Awonnenŋe Anitâ, Tihit tihit otmu Biwi Sânduk Amboŋarje mem heweweŋ tuhunenekmâ biwi sânduhâñ katnenekmap. Yakât nâŋgâm Kudânenŋe Yesu Kiristo âwâŋe mepaem mannom. Otmu bukulipnenŋe yen̄gâlen umatŋe topŋe topŋe teteyiŋgiwuap nenneŋ gurâ yâkât wâtŋan kinmâ yan mem sânduk tuhuyeknom.

⁵ Emelâk Kiristoŋe ikŋe den pat âlepŋe ekyongominiop ya nâŋgâňetâ gemu bet pilâm

mem âlâlâ tuhujetâ sâtgum muop. Otmu nenje yâkâlen biwinenjaje kepeim tem lâuwañgim den pat âlepje lohimbi ekyongomunje nombotjaje nângâjetâ gemu bet pilâm emelâk Kiristo mem âlâlâ tuhuwi yakât dopjeâk mem âlâlâ tuhuneneksai. Yawu gârâmâ biwinenjaje Kiristo orop hikuakmâ konohâk otmu mansain. Yakât otmâ mem âlâlâ tuhunenekmaiân yâkje mem heweweñ tuhunenekmu biwi sânduhân manmain.

⁶ Otmu yeñe Kiristohâlen biwiyeñanje tinjâk kepeim manjetâ manman kârikjan katyekbuapgât nângâm netje tem lâuwañgim manmutje umatje âlâlâ kaknetjan yâhâmap. Yâhâ umatje âlâlâ kaknetjan yâhâmap yan ikje wâtjan kinmâ biwinetjaje yâkâlenâk kepeim manmutje biwinetje ki orotok sâmap. Otmu yen gurâ yawu manjetâ umatje âlâlâ teteyinjiguawân biwiyeñe ki orotok sâwuap.

⁷ Yeñe yawu manmâ ki lohotje otnomai yakât nângâm enjat yâhâp ki otmait.

⁸ Bukulipne, emelâk Asia hânân manbit yan umatje dondâhâlâk kaknetjan yâhâmu hâhiwin nângâwit yakât yuwu sâmune nângâjet. Umatje ya kaknetjan yâhâmu biwinetje orotok sâop yan mumutje hâknetje sânduk sâwuapgât nângâwit.

⁹ Otmu emelâk Anitâje mundomgât sâpje kalop ya tetenitgiwomap sâm biwinetje memâk manbit. Yawu gârâmâ netje wâtnetjanâk torokatmâ mandomgât dop ki tap. Yakât nângâmutje hañ sânitgiâkgât Anitâje nângâmu umatje yu kaknetjan yâhâop. Umatje yu kaknetjan yâhâmu yan biwinetjaje yâkâlen kepeim wâtjan kindehât

mem heweweŋ tuhunelehop. Yawu tuhunelekmâ yan lok mumuŋe mumuŋambâ mem yahatyekmu mannomai yakât dopŋeák mâmâŋe otnitgimu biwinetŋe huruŋ sâmu manman âlepŋan manbit.

10 Yawu otmâ umatŋe kaknetŋan yâhâop yapâ menelehop. Otmu sâp âlâen umatŋe âlâ kaknetŋan yâhâwuawân yawuâk yapâ menelekmâ manman âlepŋan katnelekbe sâm ki pâpguwuap.

11 Yawu gârâmâ yuwu sâmune nâŋgâjet. Umatŋe kaknetŋan yâhâwuap yan yen lok kiŋgitŋe orowâkŋe biwiyenŋe hikum netgât nâŋgâm Anitâ ulitgunomai. Anitâ ulitgujetâ yawuâk tepŋe nâŋgânitgimu hâmenetŋe kinbuap. Yakât otmâ netgât sâm heroŋe otbaŋgim mepaenomai.

12 Yeŋe nâŋgâm bâlenihimaihât yuwu sâmune nâŋgâjet. Anitâhât Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otnihimu yen otmu lohimbi belângen manmai den perâkŋe âlâ ki ekyongom gaman. Otmu yu me ya otyingiman ya gurâ uwawapŋe bia otyingiman. Yawu otyingiman yan lohimbi belângen manmai ya yeŋgât orotmeme me nâŋgân nâŋgân ki watmâ otyingiman. Yakât otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe biwine ekmu ârândâŋ oap yawu biwinaŋe naŋgan. Yakât otmâ ki aŋulakmâ mansan.

13 Emelâk den kulemgumune sâlikum topŋe nâŋgâm heŋgenjujetgât den ya topŋambâek kulemgum katyŋgiwan.

14 Yawu gârâmâ yeŋgâlen gâtŋe nombotŋaŋe den ya sâlikum nâhât biwinan girawu tap yakât nâŋgâjetâ ki keterakyŋgim u nâŋgâm bâlenihim gai. Yawu gârâmâ biwinan tap yu nâŋgâm heŋgenjum ewe katnekŋetgât biwine mem mansan. Ewe kat-

nekjetâ biwinenjaŋe hikuakmâ konohâk otmu Kutdânenje Yesu Kiristo âwurem gewuawân yâkât senjan kinmâ heroŋe naŋgaŋginom.

Pauloŋe Korinti kapi ariwuapgât nâŋgâmu umatŋe otmu pilâop.

15-16 Yâhâ yeŋe heroŋe nâŋgânihim mansai yakât ki nâŋgâm ketet otman. Emelâk Epeso kapiânak tatmâ den yuwu katyinjowan.

“Kapi yu pilâam Makeronia hânâan ariwom yan aŋgoân saru hâtikum yeŋgâlen takamune tipiŋe tatnom. Tipiŋe tatmâ mâtâp menihinjetâ Makeronia hânâan kapi tipi tapi tatmâ arap ya ambolipŋe yekmâ benje âlâkuâk yeŋgâlen âwurem takamune tatnom. Otmu yapâ yauwâk mâtâp menihinjetâ Yuraia hânâan ariwom.”

17 Biwinaŋe yauwâk nâŋgâm den ya yeŋgâlen katmune takamu ekbi. Sâp yan mâtâp biatmu yeŋgâlen ki takawan. Yakât otmâ nâhâitŋe “Taka nenekbom sâop yamâ imbiâk sâop,” yauwâk mon nâŋgâwi. Nâŋe yu me ya otbom sâam ekyongoman yakât kakŋan ninahâlâk nâŋgâmune yahatmu nâŋgân nâŋgân âlâ ki hâukuman. Me biwi yâhâp ki otman.

18-19 Yâhâ Anitâmâ bulâŋe Amboŋe. Yakât otmâ yâkŋe den imbiâk ki eknongomap. Yakât otmâ nâŋe Sila yet Timoteo orop Anitâhât nanŋe Yesu Kiristo yâkât den pat âlepŋe ya kâsikum yingiminiwin yan Kiristonje den imbiâk eknongominiop yauwâk sâam ki ekyongominiwin. Yâkŋe Anitâhât den bulâŋe eknongominiop ya nenŋe gurâ tâŋŋâk ekyongominiwin.

20 Otmu emet inânnjan Anitâne nen Yura lohimbi otmu yen pâku lohimbi tihitnenje otmâ ikjë hoj bawaŋe hâŋgângumu ge manman âlepjan katnenekbuap sâm den hikuop. Yâhâ Yesu Kiristoŋe hohetnenŋan tetem manop yâkâlen den yakât bulâŋe aksisihâk tetem heŋgeŋguop. Yakât otmâ nenne bulâŋe yakât nâŋgâm “ya bonŋjanâk” sâm Anitâ mepaemain. Anitâ ikjâk mâmâŋe otningimu Kiristohâlen biwinenŋanje tinjâk kepeim kârihem manmain.

21-22 Yawu manmâ yâhânehât Anitâne menenekmâ nine nanne baratne sâm pat kuningiop. Pat yakât bulâŋe ki biatningiâkgât Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge biwinenŋe mem heweweŋ tuhunenekmap. Yakât otmâ hâmbâi Anitâne menenekmâ ikjâk torokatnenekmu manman kârikŋahât bulâŋe menom yakât nâŋgâm eŋgat yâhâp ki otmain.

23-24 Yenŋâlen ki takawan yakât yuwu sâmune nâŋgânet. Yenŋâlen taka kuwickyekmâ den sâyiŋgiwomgât nâŋgâmune umatne olop. Yawuhât otmâ Epeso kapi pilâm Makeronia hânâŋ tâŋtâŋâk takawan. Yenje Kiristohâlen biwiyeŋanje kepeim mansai. Yakât otmâ den wuâŋ me wuâŋgât nâŋgânetâ bulâŋe otmu lâum manjetgât nen Kiristohât aposololipŋanje ki meme sâsâ tuhuyekmain. Yawu otmâ yenje biwiyeŋanje kepeiakmâ konohâk otmu heroŋe naŋgaŋgiŋet sâm yen orop buku oraŋgim tânahom mansain. Den yan yu Anitâne nâŋgâmu bulâŋe oap.

2

1 Yâhâ emelâk yenŋâlen taka den sâyiŋgiwan yan

yenjâlen gâtne nombotnaje nângâm bâlenihowi. Yakât otmâ âlâkuâk taka den sâyiñgimune tepyeñe bâlemap sâm pilâm yuân tohowan.

² Yawu gârâmâ yenjâlen taka den sâyiñgimune tepyeñe bâleop mâne yengu yazuâk otmâ tep hero kakñjan ki katnekbâi.

³ Yâhâ nâje topne kalmâ Kiristohât den pat âlepne kâsikum yingiminiwan. Yakât otmâ yeje otbi mewi yakât nângâmune biwine herone otminiop yakât nângâm yeje yazuâk otmâ mannomai, yazu biwinanje nângâwan. Yakât otmâ yenjâlen takawan mâne tep herone kakñjan katnekbâihât dopne otbâp. Yamâ taka den sâyiñgimune nângâm bâlenihinomai nângâm pepa kulemgum katyinqimune ekbi.

⁴ Yawu gârâmâ biwinanje kepeiyekmâ mansan. Yakât otmâ pepa kuleguwan ya sâlikum nângâjetâ tepyeñe bâlewuap nângâm tepne nângâyinqim dondâ isewan. Yawu otmâ ya sâlikum nângâm nâhâitje “Nângâningimap yañak pepa yu kulemgum katningimu takap,” sâm nângânomaihât yazu kuleguwan.

Lok âlâje otmâ tâpikguop yâkât tosa pilâwañgiwi.

⁵⁻⁶ Yenjâlen gâtne lok âlâje otmâ tâpikguminiop. Yakât otmâ lohimbi dondâje tep bâle pato nângâwañgim den âiân katbi. Den âiân kalmâ sâm hârewañgim kewilâjetâ ari biwiñe gemu manmâ gap. Lok yañe yen orowâk manmâ otmu bâleop yakât otmâ yeje kewilâjetâ manmâ gap yakât nângâmune ârândâj oap. Den sâm hârewañgiwi yamâ pesuk sâwañgimu yenjâlen torokalakmu manjetgât nañgan.

7 Yâkñe yawuâk tâtâem otmâ manmâ yâhâmu biwiñe mumu yañak Kiristo betgumapgât yeñak tosañe pilâm biwiñe mem heweweñ tuhuñjetâ orowâk mannomai.

8 Otmu tepyeñe nângâwañgim mansai yakât nângâmu keterakbañgiâkgât buku otbañginomai.

9 Otmu yeñe nâhât sât watmâ lok ya den âiân katmâ sâm hârewañginomai me bia yawu biwinanje nângâm pepa kulemgum katyinqiwan.

10 Yâhâ otmâ tâpikguop yakât tosa ninahâk ki pilâwañgiwom. Añgoân yeñe tosañe pilâwañginomai yan yeñgât nângâmune ârândâj otbuap. Yeñe yawu otjetâ nâku yawuâk tosañe pilâwañgiwom yan Kiristoñe yakât nângâmu ârândâj otbuap.

11 Otmu Satan Manman bâlenjahât Amboñanje nen kerek hiliwahonehât kâitnongomap yakât topne nângâm heñgeñguain. Yakât otmâ lok yakât tosa pilâwañginom yanâmâ Satangât mâtâp mañguwañginom.

Pauloñe Epeso kapi pilâm Makeronia hânân ar-iop.

12 Otmu bukune Titoñe yeñgâlembâ takamu Toroa kapiâñ penañgiakmâ yeñgât den pat eknohomu nângâwom sâm Epeso kapi pilâm Toroa kapiâñ ari mambotbañgiwan. Mambotbañgiwan yan Kiristo hoñ bawañgim yâkât den pat âlepñje kapi ambolipñe kâsikum yinçiwan. Kâsikum yinçimune lohimbi dondâñe yâkâlen biwiyeñe katbi.

13 Yawu gârâmâ mambotbañgimune biatmu yañak yeñgât nângâm dondâ gorânihiop. Yakât otmâ kapi ambolipñe pilâyekmâ wañga mem

Makeronia hânâñ takawan. Takamune penañgiakmâ yeñgât den pat ya eknohop.

Kiristohât den pat ekyongojetâ nângâjetâ âilonjgo olop.

¹⁴ Yeñgât den pat eknohomu nângâm biwine sânduk sâmu Anitâ mepaewan. Nenje Kiristo orop biwinenjae kepeiakmâ konohâk otmu manmain yan Anitâje mâmâje otningimu yâkât âi memunje bulâje tetemap. Mâmâje otningimu Kiristohât den pat âlepnej sâm haok tuhumunje hânjan kulemjan arimap. Otmu nenje hotomje nângâmumunje âilonjgo otmap yakât dopñeâk lohimbi hânjan kulemjan manmâ araije den pat âlepnej ya nângâjetâ âilonjgo otmap.

¹⁵⁻¹⁶ Nângâjetâ âilonjgo otmu Manman Ambojae mem heweweñ tuhuyekmu Kiristohâlen biwiyeñe katjetâ manman kârikjahât pat kuyingimap. Lohimbi yañeâmâ den pat ya nângâjetâ hotomje âilonjgo pilâmap yakât dop otmap. Yâhâ lohimbi nombotje hiliwahonomaihât pat mansaije ya nângâjetâ korokje pilâmap yakât dop otmap. Yakât otmâ nângâjetâ gemu bet pilâm hiliwahonomai. Lok girawuyañe âi yu mejetâ dopñan otbuap? Yakât yuwu sâmune nângâjet. Kiristone menenekmâ aposolo âi sâm ningiop. Yakât otmâ hoñ bawañgim yâkât den pat âlepnej ekyongomain. Ekyongomain yan hotomje pilâmu nângâmumunje âilonjgo otmap yakât dopñeâk Anitâje nângâningimu âilonjgo otmap.

¹⁷ Yâhâ lok perâkje dondâhâlâkje biwiyeñe kurihiakmâ tewetsenñahâlâk nângâm yeñgâlen

taka Kiristohât den pat kelaŋgatmâ kâsikum yiŋgimai. Yâknej otmai yawu ki otmain. Anitâ iknjak den âlâlâ biwinenŋjan katmap ya ekyongomain. Yâknej nenekmu ârândâŋ olâk sâm Kiristo hoŋ bawaŋgim den tâŋ tâŋâk ekyongomain.

3

Nenŋe wâtnenŋjanâk kinmâ Kiristo hoŋ bawaŋginomgât dop ki tap.

¹ Den ekyongoan yu nâŋgâm nâhâitnej “Ikňahât nâŋgâmu yahatsap” sâmai me bia? Den âlâ yuwu sâmune nâŋgâjet. Emelâk lok nombotnej yeŋgât bukulipyenŋje heroŋe nâŋgâyîŋgim pepa mem kulemgum yiŋgiwi ya mem taka tiripyongonjetâ sâlikum buku otyinginjetâ orowâk tatmâ den kâsikum yiŋgim gai. Otmu âiyenje tuhum pesuk pilâm Kiristohât komot âlâhâlen ari nep tuhunomai yan “Pepa kulemgum ninginjetâ mem ari tiripyongonom,” sâm ultiyongonomai. Yawu otmai yamâ nâŋe yawu ki otman.

² Yâhâ lok âlâ me âlâŋje nâhât âi yukât topnej nâŋgâne sâm otnjetâ pepa âlâ ki tiripyongomune eknomai. Yeŋgât manmanyenje ekmai yan nâhât pepa ekmai yakât dop oap. Yakât otmâ yuwu sâmune nâŋgâjet.

³ Kiristoŋe hâŋgânnohomu ikŋe den pat âlepnej ekyongowan. Ekyongomune nâŋgâjetâ Anitâ Manman Amboŋanje ikŋe Wâtgât mâmâŋahât Heak hâŋgângumu ge mem heweweŋ tuhuyekmu Kiristohâlen biwiyenje katbi. Yakât otmâ yeŋgâlen bulâŋje teteap. Yakât otmâ lok âlâ me âlâŋje manmanyenje eknomai yan nâŋe Kiristo hoŋ

bawaŋgiman yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgunomai. Yakât otmâ yeŋe pepa kulemgum nihinomaihât ki nâŋgâman. Otmu torokatmâ sâwe. Emelâhâmâ Anitâŋe girem den Mose ekumu tape mem kulemgup ya Isirae lohimbiŋe sâlikum Anitâhât topŋe tipiŋe nâŋgâwi. Yâhâ sâp yiwerenje yuâmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakje Anitâhât biwinjan den âlâlâ tatmap ya mem biwinenŋan katmap.

4-5 Yakât otmâ nenŋe wâtnenŋanâk kinmâ âi memunŋe bulâŋe tetemap sânomgât dop âlâ ki tap. Kiristohâlen biwinenŋaŋe tiŋâk kepeim Anitâhât wâtnjan kinmâ âi memunŋe nenekmu dopŋan otmap.

6 Kiristoŋe manman kârikŋahât mâtâp âiŋe mem teteningiop. Yakât otmâ hoŋ bawaŋgiwehât Anitâŋe menekmâ âi sâm nihiop. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakje mâmâŋe otnihimu mâtâp âiŋe ya watmâ yâhâm yan manman kârikŋahât bulâŋe membom. Yâhâ lohimbiŋe girem den nâŋgâmai yan biwiyeŋambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe tetemu otnjetâ bâlemap. Yakât otmâ yauwâk torokatmâ otnomai yan matŋe umatŋe yîŋgimu mem hiliwahonomai.

Kiristoŋe mâtâp âiŋe meningiop yakât nâŋgâmunŋe yahatmap.

7-11 Emelâk Anitâŋe girem den Mose ekumu tape mem kulemgup. Yakât kakŋan girem den ya Isirae lohimbi ekyongomu nâŋgâŋetâ biwi nâŋgân nâŋgânyenjan hâumu yan otmâ tâpikguminiwi yakât nâŋgâm aŋulakbi. Otmu yapâek girem den lâum pâpgum yaŋak hiliwahonomgât pat mansain yauw nâŋgâm manmâ gai.

Yâhâ sâp yuâmâ Kiristohât den pat âlepje nângâmunje Wâtgât mâmânjahât Heaknej mem heweweñ tuhunenekmu Kiristohâlen biwinenñanje kepeim mansain. Yawu manmunje Anitâñe tosa pilâm manman kâriknjahât pat kuningimu mansain yawu nângâmunje biwinenñe huruñ sâmap. Biwinenñe huruñ sâmu Wâtgât mâmânjahât Heaknej mâmâje otningimu Kiristo hon bawañgim mansain.

Kândikum emelâk Anitâñe girem den ya Mose ekumu kulemguop yan iknej lanjinñañe siliñ siliñ sâm Mosehât kundenñan hâumu kaok bolañ bolan olop. Yawu otmu pumjambâ âwurem gemu mâtâwânâk kundenñe kâiâknej olop. Kundenñe kâiâknej olop yamâ Isirae lohimbine ekjetâ irik irik sâmu dâñâk ki ekbi.

Yâhâ sâp yuâmâ Kiristohât den pat âlepje nângâmain yan Anitâhât lanjinñañe biwi nângân nângânnenñan pilâmu hañ sâningimap yamâ bok sâwuapgât dop âlâ ki tap. Emelâk lanjinñañe Mosehât kundenñan hâuop yamâ bialop. Yâhâ sâp yuâmâ lanjinñañe lok biwinenñan pilâmap yañeâmâ emelâk gâtnej ya wangim biwinenñan pilâm yâhâwuap. Yakât otmâ nângâmunje âlâ kândâkdâ otmap.

12 Otmu nenje Kiristohât den pat âlepje lohimbi kâsikum yîngimunje nângâmai. Nângâmai yan Anitâhât lanjinñañe biwiyeñan pilâmu hañ sâyîngiwuap yakât nângâm den tâñ tâñâk kâsikum yîngimain.

13 Yâhâ emelâk Moseñe olop yan hâum sâmune nângâjet. Emelâk Moseñe Sinai pumjan yâhâmu Anitâ orop den olowot. Den otmutâ yan yâkât

lañinñañe Mosehât kundenjan hâumu kaok bolan̄ bolañ olop. Yâhâ den otmutâ pesuk sâmu pumñambâ âwurem gemu mâtâwânâk kundenje kâiâkne olop. Otmu Anitâhât den Isirae lohimbi ekyongop yan lañinje biatmu kundenje ekmai sâm sângum potonje mem kundenje kâtâpgum den ekyongop. Yawu ekyongom benje âlâkuâk Anitâ orop den otde sâm pumñan âwurem yâhâop yan sângum potonñañe kundenje kâtâpguop ya mem gahaemu den olowot. Den otmutâ lañinñañe kundenjan hâumu âlâkuâk kaok bolañ bolañ olop. Yawu gârâmâ emelâk Mose otmu Isirae lohimbiñe otminiwi ya watmâ ki otmâ mansain. Yakât yuwu sâmune nângâjet.

14-16 Moseñe kundenje kâtâpgumu Isirae lohimbiñe ki ekbi yakât dopñeâk biwi nângân nângânyeñe manjuakmu Anitâhât den ekyongop ya nângâjetâ ki keterakyinqiop. Sâp yapâek Isirae lohimbi tetem manmâ gai ya yenjât biwi nângân nângânyeñe yawuâk manjuakmu miti den kândikum kulemguwi ya sâlikum nângâjetâ ki keterakyinqimap. Yawu gârâmâ Moseñe âwurem Anitâhâlen yâhâop yakât den kulemguop ya yuwu tap.

“Kutdâhâlen âwurem yâhâwe sâm sângum potonñañe kundenje kâtâpguop ya mem gahaem ehop.” Den yawu tap.

Otmu yakât dopñeâk Isirae lohimbi otmu lohimbi wosapâ wosapâ manmai yanje Kutdânenje Kiristohâlen biwiyeñe katmai yan iknjak biwi nângân nângânyeñe mem pâron pilâyinqimu miti den ya sâlikum nângâjetâ keterakyinqimap.

17 Otmu lok âlâ me âlâje Kutdâhâlen biwiyenje katmai yan girem den topje topje kulemgowi yapâ holanjekekmap. Otmu Wâtgât mâmâyahât Heakje mem heweweñ tuhuyekmu Anitâhât den nângâjetâ keterakyinjimap.

18 Otmu Moseñe Kutdâ orop den olowot yan yâkât lanjinjaje Mosehât kundenjan hâumu kaok bolañ bolañ olop yan Isirae lohimbiñe Kutdâhât towatje ekbi. Yâhâ nen gurâ yakât dopñeâk mansain yakât yuwu sâmune nângâjet. Nenjeâmâ angoân Kutdâhâlen biwinenjaje kepeim tem lâuwañgim manbin. Yawu manmunje Wâtgât mâmâyahât Heakje mem heweweñ tuhunenekmu Kutdâje olop miop yawu otneâk nângâwin. Yawu otneâk nângâwin yan mâmâje otningimu olop miop yawu otmâ manne sâm otmunje nenekmu tipiñe âlepje olop. Otmu yakât kakjan otbin mewin ya wangim tem lâuwañgim manmunje nenekmu ârândâj oap. Otmu yauuâk mâmâje otningimu manmâ yâhânom yanâmâ Kutdâje olop miop yawu otmunje nenekmu dopjan otbuap. Yakât nângâm yauuâk otmâ mannom yan lohimbiñe manmannenjan Kutdâhât towatje eknomai.

4

Pauloje Kiristohât den pat âlepje ki kelañgatmâ ekyongop.

1 Nâje Kiristohât den pat âlepje pâku lohimbi kâsikum yiñgiwehât Anitâje tepje nângânihim aposolo âi sâm nihio. Yakât otmâ âi yu memune umatje âlâlâ tetenihimu biwine ki orotok sâmap.

2 Kiristohât den pat yamâ bulâŋe. Yakât otmâ Anitâhât senjan manmâ den ya ki kelaŋgatmâ kâityongoman. Lohimbi kereknej den pat yu nâŋgâjetâ bulâŋe otmu nâhâitnej “Den bulâŋe eknongomap” sâŋjetgât uwawapnej bia manmâ den tân tâŋjâk ekyongoman.

3-4 Yawu gârâmâ den pat yu lohimbi belângen manmai ya ekyongomune nâŋgâjetâ heleknej otmap. Ya yeŋgât topyeŋe yuwu sâmune nâŋgâjet. Anitâhât laŋinŋaŋe biwiyeŋan pilâmu Kiristohât den pat nâŋgâjetâ haŋ sâyîŋgimap sâm Manman bâleŋahât Amboŋaŋe biwi nâŋgân nâŋgânyeŋe kâtâpguyiŋgimu omoŋ bâleŋan tatmai. Yakât otmâ den pat âlepnej ekyongomune nâŋgâjetâ ki keterakyiŋgimap. Nâŋgâjetâ ki keterakyiŋgimap yakât otmâ Kiristo yet Anitâ topyetnej dop konohâk oap yakât gurâ ki nâŋgâjetâ keterakyiŋgimap.

5 Yeŋe nâhât nâŋgâjetâ yahalâkgât ki nâŋgâman. Kutdânennej Kiristo yâkât tem lâuwaŋgim mepaenjetgât yâkât den pat âlepnej kâsikum yiŋgim hoŋ bayiŋgiman.

6 Kândikum emelâk Anitâŋe hân himbim ki kândikyotgowân omoŋ pato sâhâm iop. Omoŋ sâhâop ya Anitâŋe sâmu laŋinŋe pilâop. Yakât dopŋeâk lohimbi kerek nenŋe omoŋ bâleŋan manminiwin yan yâknej sâmu laŋinŋaŋe biwinenŋan pilâop. Biwinenŋan pilâmu haŋ sâninggimu iŋŋe biwiŋan girawu tap yamâ Kiristonje olop miop yan tetemu ekbin.

Anitâhât wâtŋan kinmain yan biwinenŋe ki gemap.

7 Yawu gârâmâ Anitâhât lajinnjaŋe biwinenŋan pilâmu haŋ sâningimu ikŋe biwiŋan tap ya nâŋgâmain. Umatŋe topŋe topŋe teteningimu hâhiwin kakŋjan manmunŋe wâtnenŋe orotok sâmap. Wâtnenŋe orotok sâmu Anitâhât wâtnjanâk kinmâ Kiristohât den kâsikum yiŋgimunŋe nâŋgâjetâ manman âlepŋahât bulâŋe teteyiŋgimu ekmai. Ya ekmâ yan Anitâhât wâtnje ekmai.

8 Yâhâ lok belâŋen manmainŋe hâhiwin ninginetâ biwinenŋe orotok sâmap. Yawu gârâmâ Anitâhât wâtnjan kinmunŋe yanâmâ biwinenŋe ki gemap. Yawu manmunŋe mâtâp maŋguningine sâm pâpgumai.

9 Otmu mem âlâlâ tuhunenekmaiâk bâsok mu-main. Yawu otmai tuhunenekmaiâke yamâ benŋe Anitâŋe nâŋgâningimu hâmenenŋe kinmap.

10-11 Emelâk Yura nengât papatolipnenŋaję Yesu mem ge katne sâm mem âlâlâ tuhum gaŋetâ hâhiwin kakŋjan manmâ muop. Yakât dopŋeâk lohimbi belâŋen manmainŋe nen mem ge katnenekne sâm mem âlâlâ tuhunenekjetâ hâhiwin kakŋjan manmâ bâsok bâsohâk mumain. Yawu gârâmâ Yesuhât wâtnjan kinmâ yâkât âi ya memain yan lohimbi yaŋe nenekmâ Yesuŋe mumunjambâ yahatmâ mâmâŋe otyiŋgimu âi memai nengât yawu nâŋgâmai.

12 Nenŋe yeŋgât nâŋgâm âi mem hâhiwin kakŋjan manmain. Yawu manmain yakât huhopŋe yeŋe yâkâlen biwiyeŋŋaję kepeŋjetâ manman kârikŋahât pat kuyiŋgimu mansai.

13 Emelâk lok âlâ umatŋe tetewaŋgimu den kulemguop ya yuwu tap.

“Yâkâlen biwinańe kepeim manban yakât nângâm ekuwan.” Den yawu tap.

Lok yańe Kutdâhâlen biwińańe kepeio p yakât den ekuop. Yakât dopñeâk Kutdâhâlen biwinenńańe kepeim ikńe den pat âlepńe lohimbi ekyongomain.

¹⁴ Otmu yâkâlen biwinenńańe kepeim manmâ yâhânom otmuâmâ Anitâńe Kiristo mumuňambâ mem yahalop yakât dopñeâk yen orowâk mu- muňambâ mem yahatnenekmu yâkât senńan kin-nom.

¹⁵ Yakât nângâm manman âlepńahât bulâńe yenjâlen teteyinjîgiák-gât nenje hâhiwin kakńan Kutdâ hoń bawańgim ikńe den pat âlepńe kâsikum yińgim gain. Otmu yeńe gurâ yawuâk den pat âlepńe ya sâm haok tuhunomai. Sâm haok tuhuńetâ Anitâńe ikńe eńgatñeâk otmâ lohimbi tihityeńe otmâ Kiristo hângângumu ge kawenennenńan kinmu kunjetâ muop yakât nângânomai. Yakât nângâm lohimbi kińgitńe orowâkńe tâtâemâk yâkâlen biwiyeńańe kepeim Anitâ heroe nângâwańgim mepaenomai.

¹⁶ Yakât nângâm umatńe topńe topńe teteningimawân biwinenńe ki gemap. Bulâńjanâk nenje hâhiwin kakńan manmâ yâhâm munom. Yawu gârâmâ hilâm ârândâńjâk Anitâhât Wâtgât mâmâńahât Heakńe biwi nângân nângânnenńe mem heweweń tuhumap.

¹⁷⁻¹⁸ Sâp yiwerenje yuâmâ Kiristo hoń bawańgim hâhiwin kakńan mansain. Yâhâ hâmbâi sâp patoen Anitâńe manman kârikńan mem katnenekmu heroe kakńan manmâ yâhâmbisâin. Yakât nângâm manman kârikńan mannom sâm

biwinenje galemahom manmâ yâhânom. Yâhâ umatne topne topne teteningimu hâhiwin kakñjan manmain yuâmâ sâp ki kâlep otmuâk pesuk sâwuap. Yakât nângâm umatne girawuyañe kaknenjan yâhâwuap yakât ki nângâm ketet otmain.

5

Anitâje hâknenje âiñe ningimu hañgalakmâ manman kârikjan mannom.

¹ Umatne girawuyañe kaknenjan yâhâwuap yakât ki nângâm ketet otmain yakât topne yuwu. Nenje hânân yuân kandi manmain. Anitâje selep kandi tuhum katnenekmu yan mansain yawu oap. Yawu gârâmâ manmâ yâhâm munom yanâmâ himbimân yâhâmunje hâknenje âiñe ningimu menom yamâ emet kârikje tuhum katnenekmu yan manmâ yâhâmbisângât dop.

²⁻⁴ Yâhâ hânân yu umatne topne topne teteningimu hâhiwin nângâmainân mumuhât hâknenje ihiwe ihiwe otmap. Yawu gârâmâ mumunje kurihineneknomaihât nângâm ketet otmain. Yâhâ Kiristoñe âwurem gemu Anitâje hâknenje âiñe mem ningimu hañgalakmâ manman kârikjan mannomgât nângâmain.

⁵ Otmu Anitâje ikje orop manman kârikjan manmâ yâhâmbisâin yakât nângâm pat kuningiop. Yâhâ pat yakât bulâñe ya ki menom sâm biwi yâhâp otmaingât ikñak Wâtgât mâmâñahât Heak hângângumu ge mem heweweñ tuhunenekmap. Yakât otmâ bulâñjanâk manman kârikjan manmâ yâhânom nângâmain.

6-8 Yakât nângâmunje biwinenje ki orotok sâmap. Bulâñjanâk hânâñ yu manmâ Kudâhât kapi himbimân tap ya ki ekmain. Yawu gârâmâ hân yu pilâm himbimân yâhâm Kudâ orop mannomgât nângâm biwinenje hikum manmain. Yawu manmâ umatje topje topje kaknenjan yâhâmawân biwinenje ki orotok sâmap.

9-10 Hâmbâi sâp patoen nen kerekje Kiristohât senjan kinmunje otmain memain ya ekbuap. Ekmu ârândâj otbuap me ki ârândâj otbuap yakât dopjan den sâm hâreningim ambojan ambojan matje kâpekningiwuap. Yakât otmâ yuwu nângâmain. Hânâñ yu torokatmâ mannom me mum himbimân yâhânom yakât ki nângâmain. Yâhâ biwinenjae Kudâhâlen kepeim hoj bawañgim manmunje nenekmu ârândâj olâkgât nângâmain.

Lok yenjât kut patyenjahâlâk ki nângâmunje ya-hatbuap.

11 Yawu otmâ Kudâ ewe katmâ mansan. Yakât otmâ lohimbiñe den pat âlepje nângâjetâ bulâñje olâkgât den tâj tâjâk ekyongom enjatyenjan geoman. Anitâhâlen biwinaje tijâk kepeim tem lâuwañgim gan yakât nângânihimu ârândâj otmap. Otmu yen gurâ yauwâk nângânihijetâ ârândâj oap yakât nângâm biwinaje mem mansan.

12 Yamâ benje nângânihijetâ yahalâkgât ki nângâman. Yâhâ lok nombotjae gurâ lok âlá me âlâhât kut patyenje nângâjetâ yahatmap yâhâk buku otyingimai. Yawu otmai yan buku ya yenjât biwiyejan girawu tap yakât ki nângâmai. Lok yawuyanje yenjâlen taka nâhât sâm bâlenomai.

Yawu otnomai yan nâŋe Kiristo hoŋ bawaŋgimune umatnejâlâ tetenihimu Anitâŋe tihitne otmap yakât ekyongonomai.

13 Otmu umatnejâ topnejâ topnejâ tetenihimu hâhiwin kaknjan manman yan kârihem kinmâ Kiristohâlen biwinaŋe tinjâk kepeim âi tuhum hoŋ bayingiman. Sâp yan lok nombotnajê nekmâ nâhâitnejê “Biwiŋe hâlim otmu yu oap,” yawu sâmai.

14-15 Kiristoŋe lohimbi kerek wawaenenekmâ nengât tosa mem kawenenŋan kinmu Anitâŋe betgumu kuŋjetâ muop. Yakât otmâ betgumu kuŋjetâ muop yan nen gurâ tosanenŋahât matnejâ sâm Anitâŋe betnongomu nongoŋjetâ muwin yawu olop. Otmu Kiristo mumuŋjambâ mem yahatmu manman kârikŋahât mâtâp mem teteningiop. Yawuhât otmâ tihitnenje otmap. Yakât nâŋgâmunje bulâŋe otmu nenŋahât nâŋgâmunje gemu yâkât tem lâum hoŋ bawaŋgim mannom.

16 Emelâk Kiristohâlen biwinenje ki katbin yan nâŋgân nâŋgânnenŋeâk watmâ lok yeŋgât kut patyeŋjahâlâk nâŋgâmunje yahatminiop. Yawu otmâ Kiristohât nâŋgâmunje tâŋât otminiop. Yawu gârâmâ yâkâlen biwinenje katbin yapâek yâkât biwiŋan girawu tap ya nâŋgâmain.

17 Yâhâ lok âlâ me âlâŋe Kiristohâlen biwiyenje katmai yan mem hewewenj tuhuyekmu biwiyeŋjambâ nâŋgân nâŋgân bâleŋe tetemap ya bet pilâmai. Bet pilâŋjetâ biwi nâŋgân nâŋgânyenje mem pâronj pilâyiŋgimu nâŋgân nâŋgân âlepnej biwiyeŋjambâ tetemu watmai.

*Anitâŋe kaok nâŋgâningim tosanenje
pilâningimap.*

18-19 Aŋgoân nen kerekjē Anitâhât nâŋgâmunnejem gemu betbaŋgim gamunnejem nâŋgâm bâleningiminiop. Yawu gârâmâ iknej eŋgatnejâk otmâ wawaenenekmâ Kiristo hâŋgângumu ge sârererenenekmâ kawenenjan kinmu kuŋetâ muop. Yakât otmâ yâkâlen biwinenjejem katmunnejem nengât kaok nâŋgâningimap. Kaok nâŋgâningim yan Kiristone nengât otmâ muop yakât nâŋgâm tosanenjejem pilâningimap. Otmu lohimbi belângen manmai ya den pat âlepnejem yu ekyongonehât sâm ningiop. Yawu gârâmâ yâk yeŋgâlen ari ekyongomunnejem Kiristohâlen biwiyeŋjanje kepeiŋjetâ yâk gurâ yawuâk kaok nâŋgâyinjiwuap.

20-21 Anitâŋe Kiristo hâŋgângumu ge koko salehâk manop. Yamâ bennejem nengât tosaŋhât otmâ kawenenjan kinmu kuŋetâ muop. Yakât otmâ nennejem Kiristo orop biwinenjejem kepeiakmâ konohâk otmu manmain yan Kiristone nengât tosaŋhât otmâ muop yakât nâŋgâm kaok nâŋgâningimap. Kaok nâŋgâningim neneŋkmu iknej nannejem baratnejem bulâŋe otmâ koko salehâk mansain. Otmu yeŋe yawuâk Kiristo orop biwiyeŋjanje kepeiakmâ konohâk otmu mannejet sâm iknej sâtgât otmâ ekyongoain.

6

1 Anitâŋe iknej eŋgatnejâk otmâ yen orop wawaenenekmâ mâmâŋe otningimu manman âlepnejahât bulâŋe teteningimu manmâ gain. Bulâŋe yawuâk teteyinjimu manmâ yâhâŋjetgât nâŋgâmain.

2 Yâhâ emelâk Anitâŋe poropete âlâ den ekumu kulemguop ya yuwu tap.

“Emelâk nâje manman bâlenjahât paŋgoŋâmbâ meyekmâ tihityeŋe otbomgât sâp katban ya yiwereneŋe teteap. Yakât otmâ ulitnohoŋjetâ tânyongowom.”

Den yuwu tap yakât yuwu sâmune nâŋgâŋjet. Sâp kalop ya yu teteap. Yakât otmâ ulitguŋjetâ manman bâlenjahât paŋgoŋâmbâ meyekmâ tihityeŋe otbuap.

Kiristohât tem lâuwaŋgim biwinenŋe galemahom mannom.

³ Nenŋe Kiristohât den pat âlepŋe lohimbi kâsikum yingimain yan nengât nep ekŋjetâ bâlemu den ya betbaŋgimai sâm biwinenŋe galemahomain.

⁴ Otmu yeŋe nengât “Bulâŋjanâk Anitâhât hoŋ bawaŋgim târârâk manmai,” yuwu sâŋjetgât nenŋe yuwu otmâ hoŋ bawaŋgim nep memain. Lohimbi belâŋgen mansaiŋe mâtâp maŋguningim mem âlâlâ tuhuneneŋjetâ mâtâpgât pâpgum hâhiwin kakŋan manmâ Anitâhâlen biwinenŋeŋe kepeim manmâ gain.

⁵ Kiristohât den pat âlepŋe ekyongominiwin yan lohimbi nombotŋeŋe nâŋgâm kuk otmâ mem âlâlâ tuhunenekmâ nongom pâi emetŋan katnenekŋetâ tatbin. Otmu yapâ holaŋnenekŋetâ ge âi meminiwinâŋe sâp âlâen omoŋe ki iminiwin, me sâp sâsâŋjan sot ki neminiwin. Yawu otmâ âi hâhiwin kakŋan tuhum gain.

⁶ Otmu Wâtgât mâmâŋjahât Heakŋe mâmâŋje otningimu yuwu otmain. Manman girawu manmunŋe Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otbuap yakât topŋe nâŋgâm heŋgeŋgum biwinenŋe galemahom

uwawaprije bia manmain. Lohimbi nombotjaŋe mem bâlenenekjetâ yakât matŋe ki kâpekyiŋgimain. Yawu otmâ lohotŋan otyiŋgim mem buku tuhuyekmain.

⁷ Otmu Anitâhât wâtŋan kinmâ den kâsikum yiŋgimunje nâŋgâjetâ bulâŋe otmap. Yawu otyiŋgimunje nengât nâŋgâm Anitâhât tem lâum hoŋ bawaŋgim mansai nâŋgâmai. Hoŋ bawaŋgim manmain yan Anitâŋe nenekmu ârândâŋ otmap. Yawu otmâ Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otningimu lohimbi ekyongomunje orotmeme bâleŋe betbaŋgim yâkâlen biwiyeŋe katmai. Otmu lohimbi belâŋen manmainje mâtâp maŋguningine sâm otmai yan ki lohotŋe otmain.

⁸ Lohimbi nombotjaŋe nâŋgâningiŋetâ yahatmap. Yâhâ nombotjaŋeâmâ nâŋgâningiŋetâ gemap. Nombotjaŋe mepaenenenekmai. Yâhâ nombotjaŋeâmâ den belâŋen sâm bâleningimai. Nenje den bulâŋe ekyongomain yan nengât lok perâkje sâmai.

⁹ Lohimbi nombotjaŋe nengât lok kudâ sâmai. Yâhâ nombotjaŋeâmâ lok inŋe sâmai. Mesek sâtŋan kinmain yan lok nombotjaŋe nenekmâ getek munomai sâmai yamâ benŋe belâŋen wâtnenŋe tiŋ tiŋ sâmu manmunje nenekmâ pârâk pilâmai. Otmu umatŋe âlâlâ teteningimap yan Anitâŋe kuwiknenekmu hâmenenŋe kinmap.

¹⁰ We bâle nâŋgâmain yamâ biwinenŋe heronje otmap. Lohimbi nombotjaŋe nenekmâ lok umburuk sâmai. Yawu gârâmâ lohimbi kiŋgitŋe orowâk den kâsikum yiŋgimunje manman âlepŋahât bulâŋe topŋe topŋe yeŋgâlen tetemap. Bonŋanâk senŋe âlâlâ ki tatningiap. Yawu

gârâmâ Anitâje himbimân yâhâ mannomgât pat kuningiop.

¹¹ Bukulipne, yuwu sâmune nângâjet. Nângân nângân âlâlâ biwinan tatmap ya âlâ ki kurihian. Nângân nângân ya kerek sâm tetem ekyongoan.

¹² Yeje nine nanne baratne yawu mansai yakât otmâ biwinanje kepeiyekmâ mansan. Yâhâ yejeâmâ biwiyejanje ki kepeinekmâ mansai.

¹³ Yakât nângâm biwinenjanje kepeiakmâ mannehât nañgan.

Lohimbi belângen manmai ya orop biwinenjanje ki hikuakmâ nângân nângânyeje watnom.

¹⁴⁻¹⁵ Yeje lohimbi belângen mansai ya orop biwiyejanje hikuakmâ nañgañgim tânahonomaihât dop âlâ ki tap. Anitâje yen yekmu ârândâj olâkgât târârâk manmai. Yâhâ belângen mansaiñeâmâ kinjogj manjogj manmai. Yejeâmâ Lanjinje Ambonej, Kiristo, yâkâlen biwiyejanje kepeim tem lâuwañgim manmai. Yâhâ lohimbi belângen manmai yâknejâmâ Omoj Ambonej, Satan, yâkât tem lâuwañgim manmai. Yawu gârâmâ topyejeâmâ iknijâk iknijâk tap. Yakât otmâ yâk orop biwiyejanje ki hikuakmâ tânahonomaihât den yu ekyongoan.

¹⁶ Nenâmâ yen orop Anitâ Manman Amboñahât opon kâmbuknej yawu mansain. Yakât Anitâje den âlâ yuwu sâop.

“Nâje nine lohimbi orop tatmâ tihityeje otmâ yâhâwom. Tihityeje otmune nâhât komot otmâ Anitâ Awoñnenje sâm mepaenekmâ yâhâmbisâi.”

Den yawu sâop. Ambonenje Anitâje hohetenjenan tatmâ tihitnenje otmap. Yakât otmâ pâku

lohimbi hohetyenjan tatmâ yâk orop biwiyeñanje hikuakmâ mannomaihât dop âlâ ki tap.

17-18 Anitâje den âlâ yuwu sâm iknje lohimbi ekyongop.

“Pâku lohimbiñe orotmeme kiñgoj manmai. Yakât otmâ yeñye yâk yeñgât orotmeme kiñgoj ya pilâm ga yeñyeâk manjet. Yeñyeâk mannomai yanâmâ nine nanne baratne sâm meyekbom. Meyekmune yeñye gurâ Awonnenje sâm nâhâlen torokatjetâ orowâk tatnom. Anitâ Wâtgât Amboña je den yawu sâop.”

7

1 Bukulipne, yuwu sâmune nângâjet. Anitâje nine nanne baratne sâm menenekmu orowâk tatmunje tihitnenje otbuap yakât pat kungiop. Yakât nângâm ewewañgim yâkât senjan koko salehâk manne sâm orotmeme bâleñe pilânom. Otmu nângân nângân âlâ me âlâje biwinenje mem bâleningimap ya gurâ pilânom.

Pauloje Korinti yeñgât biwi hero nângâyiñgiminiop.

2 Nâje yeñgâlen puwâk takawan yapâek ki kâityongom manmâ gan. Me yeñgâlen gâtje âlâ me âlâ ki mem bâleyekmâ gan. Me den kâsikum yiñgim gan ya nângâm lok âlâ me âlâje Kiristo ki betguwi. Embâñâmbâek yawu manmâ gan. Yakât otmâ yeñye biwiyeñanje nâ orop kepeiakmâ kaok nañgañgim mannehât nañgan.

3 Yâhâ yeñgâlen gâtje nombotña je nâhâitje “Mem bâlenenekmâ mansap,” nângâmai. Yawu nângâmai yamâ den ekyongoan yu nângâjetâ

biwiyeñan hâuâkgât ki yan. Bulâñjanâk biwinanje kepeiyekmâ manmâ gan. Yakât otmâ sâp kâlep ki otmuâk mumbom, me torokatmâ manmâ yâhâwom yamâ biwinanje yuwuâk kepeiyekmâ manmâ yâhâm mumbom.

4 Emelâk den ekyongomune nângâwi ya watmâ gai yakât Titoje eknohomu nângâmune biwine huruñ sâop. Yakât otmâ nângân nângân âlâlâ biwinanje yeñgât nângâman ya pahâk ekyongoan. Yakât otmâ sâp yiwerene umatje âlâlâ kaknan yâhâmu mansan yuân yeñgât nângâm biwi hero otmâ mepaeyekmâ mansan. Mepaeyekmâ yeñgât den pat buku nombotje ekyongoman.

5 Yawu gârâmâ Toroa kapi pilâm Makeronia hân yuân takawin sâp yapâek lohimbi belângen manmaiñe mâtâp mañguningine sâm mem âlâlâ tuhunenekjetâ umatje kakñan manmâ gain. Otmu Titoje yeñgât ki eknohop yan yeñgât gorânihimu biwine orotok sâmu manban.

6 Yawu gârâmâ biwinenje orotok sâmu mainyan Anitâje mem heweweñ tuhunenekmâ mem biwi sânduhân katnenekmap. Yawu otmâ Titojât mâtâp mewañgimu nâhâlen taka yeñgât den pat eknohom yan biwine mem heweweñ tuhuop.

7 Otmu emelâk den ekyongowan ya nângâjetâ biwiyeñan hâumu tepyeñe nângâm kaok nângânihiñai. Yakât otmâ lok nombotjañe sâm bâlenihowi ya kâpekyiñgim sârerenekbi yakât den pat Tito ekuñetâ biwiñe huruñ sâop. Otmu yâkje taka den pat ya eknohomu biwine huruñ sâmu heroñe dondâ nângâyinjian.

8-9 Pepa kulemgum katyiŋgiwan ya sâlikuŋjetâ biwiyeŋjan hâumu tepyeŋe bâleop. Yakât den pat eknohomu nâŋgâmune umatje olop. Yawu gârâmâ tepyeŋe bâleop yapâek kuwihakmâ tâŋ tâŋâk manmâ gai. Yawu otmâ sâp yuâmâ tep bâle kakŋjan ki mansai. Yakât nâŋgâm tepne heronje nâŋgâyinŋim emelâk pepa kulemgum katyiŋgiwan yakât nâŋgâmune ki umatje oap. Bulâŋjanâk aŋgoân tep bâle kakŋjan katyekban. Yawu gârâmâ Anitâŋe nâŋgâyinŋimu kuwihakmâ tâŋ tâŋâk manmâ gam manman bâleŋahât mâtâwân ki kionŋbi.

10 Yeŋe tep bâle nâŋgâwi yamâ kuwihakmâ manman kârikŋahât mâtâp ya watmâ gai. Yakât nâŋgâmune ki umatje oap. Yâhâ lohimbi belâŋgen manmaiŋe tep bâle nâŋgâmai yan biwiyeŋe ŋasin otmu hiliwahonomaihât mâtâp watmai.

11 Aŋgoân tep bâle kakŋjan katyekban. Yakât otmâ yeŋe aŋulakmâ yaŋak eweakbi. Yawu gârâmâ Anitâŋe wawaeyekmâ umam sâyiŋgiâkgât nâhât den tem lâum in yawu lok ya den sâm hârewaŋgim matje wanŋbi. Yakât otmâ lok yaŋe otmu bâleop yâkât tosaŋe yen ki meyeksap. Yakât otmâ Anitâŋe nâŋgâmu ârândâŋ oap. Otmu nâku yawuâk nâŋgâyinŋian.

12 Anitâ biwinenŋe ekmapŋe nekmu ârândâŋ olâk sâm den kulemgum katyiŋgiwan. Lok âlâŋe bukuŋe âlâ mem bâlemu kuk olowot yâk yetgâlâk nâŋgâm ki kulemgum katyiŋgiwan. Aŋgoân yeŋe biwiyeŋaŋe nâhât nâŋgâm manminiwi yakât gulipyongomap sâm den yawu kulemgum katyiŋgiwan. Den katyiŋgiwan ya sâlikum nâŋgâwi

yan biwiyeñe nâhât nângâm gaminiwi ya keterakyiñgiop.

¹³ Yakât den pat Titoñe taka eknohomu nângâmune biwine huruñ sâmu mansan.

Otmu yeñe buku otbañgiñetâ heroñe nañgañgiwi yakât den pat gurâ eknohomu nângâm tepne heroñe oap.

¹⁴ Emelâk yeñgâlen ki takaop yan yeñe Kiristohâlen biwiyeñanje kepeim manbi yakât nângâyiñgimune yahatmu ekuwan. Otmu yeñgâlen takaop yan yeñgât den ekuwan ya yawuâk manmâ buku otbañgiwi. Yakât nângâmune biwine ârândâj oap. Embâñâmbâek den bulâje kâsikum yingim gan. Otmu nângâyiñgimune yahatmu Tito ekuwan ya yawuâk bulâje ekuwan.

¹⁵ Otmu pepa kulemgum katyiñgiwan ya mem taka tiripyongomu sâlikum nângâm buku otbañgiwi. Yawu otmâ Anitâ ewe katmâ nâhât den ya tem lâuwi. Emelâk yeñgâlen takamu nañgañgiwi. Yawu gârâmâ yen pilâyekmâ taka penenihiop ya wangim yapâek yeñgât dondâhâlâk nângâyiñgim mansap.

¹⁶ Nâhât den nângâm tem lâuwi yakât otmâ yeñe kârihem kinnomai yakât biwi yâhâp ki oan. Yakât otmâ nângâmune tepne heroñe oap.

8

Tepyenç heweweñ otmu tewetsenñe menduhuwi.

¹⁻² Kiristohât komot Makeronia hânâñ manmâ arai ya yeñgât den pat sâmune nângâjet. Yâk yeñgâlen umatñe topñe topñe teteyiñgimu yapâ gâtñanje senje âlâlâhât pâinmâ manmâ gai. Yawu manmâ gaiâke yamâ benje Anitâ iknjahâk

nângâyiñgim tihityeñe otmâ biwi heronje kakjan katyekmu manmâ gai. Otmu Yerusalem kapi ambolipñe yençâlen umatje teteap yakât den pat ekyongomune tepeyeñ heweweñ otmu biwi konohâk otmâ tewetsenje menduhuwi.

³ Tewetsenje menduhuwi yan yeñe enjatyenjeâk otmâ tipine tatyinjiop yapâ gâtje ewetâek katbi. Nângâmune yawu olop.

⁴ Otmu nârje mâtâp meyinjimune Kiristohât komot tânyongonomaihât âinohowi.

⁵ Âinohonjetâ nângâyiñgimune menduhuwi. Yawu otbi yamâ Kutdâhâlen biwiyeñanje kepeim Anitâ tem lâuwanjim gamai yakât otmâ tewetsenje ya menduhum katyinjawi.

⁶ Yakât otmâ kândikum emelâk Titoñe yençâlen taka Yerusalem kapi ambolipñe yençât den pat ekyongomu tepeyeñ nângâyiñgim tânyongone sâm tewetsenje menduhuwi. Yâhâ âlâkuâk yençâlen taka mem heweweñ tuhuyekmu tewetsenje bunewâk menduhum katjetâ mem ariwuap. Yakât otmâ âi yu sâm wanjan.

⁷ Yeñe Kiristohâlen biwiyeñanje tiñâk kepeim manmâ gamai. Yakât otmâ mâmâñe otyingimu manman âlepñahât bulâñe teteyinjimu heweweñ otmâ hoñ bawañginehâlâk nângâm manmai. Yawu otmâ nângân nângânyeñe holañjakmu yâkât den pat âlepñe heweweñâk ekyongoñetâ bukulipyenje nângâñetâ âilonjo otmap. Otmu nen orop biwiyeñanje kepeiakmâ konohâk otmu nañgañgimain. Yakât otmâ yeñe tewetsenje bunewâk menduhunomaihât nañgan.

⁸⁻⁹ Kiristohât komot Makeronia hânân

manmâ araiŋe Yerusalem kapi ambolipŋe yenŋât den pat nânŋâm tepyeŋe nânŋâyiŋgim emelâk tewetsenŋe menduhum katyiŋgiŋetâ tap. Yâhâ yeŋe Yerusalem kapi ambolipŋe yenŋât tepyeŋe yawuâk nânŋâyiŋgim mansai me bia sâm yakât nânŋâm tan. Yawuâk nânŋâyiŋgim mansai otmuâmâ tewetsenŋe âlâkuâk menduhuŋetgât naŋgan. Yakât yuwu sâmune nânŋânet. Aŋgoân Kiristoŋe âwâŋe orop himbimân âilonŋo tatminiowot. Yawu gârâmâ iknahâk lohimbi kerek wawaenenekmâ hânâŋ ge lok otmâ manmâ kawenenŋan kinmu howanâŋ kuŋjetâ muop. Yawu manmu kuŋjetâ muop yakât huhopŋe nenŋeâmâ himbimân yâhâ manman âilonŋoân manmâ yâhâmbisâin. Yeŋe emelâk Kiristohât topŋe nânŋâm heŋgeŋguwi. Yakât nânŋâm tewetsenŋe in yawu menduhuŋet sâm ki kendâyîŋgiwom.

10 Yawu gârâmâ âi yukât biwinambâ teteap ya ekyongomune nânŋâhet. Kândikum emelâk Kiristohât komot kapi nombotŋe tatmâ araiŋe tewetsenŋe ki menduhuwi yan yeŋe sâm tepyeŋe heweweŋ otmâ in yawu tewetsenŋe menduhuwi. Tewetsenŋe menduhuwi yamâ ki dopŋjan oap. Yakât otmâ yâhâpŋeâk menduhunomai yanâmâ âilonŋo otbuap.

11 Kândikum topŋe katmâ tepyeŋe heweweŋ otmu tewetsenŋe menduhuwi. Emelâk otbi yakât dopŋjeâk otmâ tewetsenŋe menduhuŋetgât naŋgan.

12 Yawu otne sâm yan tewetsenŋe tatyiŋgiap yakât dopŋjanâk menduhum katŋjetâ Anitâŋe nânŋâyiŋgimu ârândâŋ otbuap. Yâhâ pato ki

tatyin̄giap yan̄e âlâhât pâinmâ tâtâemâk katne sâm otnomai yakât ki nângâmap.

13-14 Otmu Yerusalem kapi ambolipn̄aje hâk sânduhân manjetgât iri sikumyeje pato kâsikum yin̄gim yan̄e umatne kakn̄jan manjetgât ki yan. Sâp yiweren̄eâmâ yâkne sen̄e âlâlâhât umburuk manjetâ yan̄e hop sambe kakn̄jan mansai. Yakât otmâ sen̄e âlâlâ tânyongojetgât nañgan. Yâhâ gâmâlâk umatne âlâ yen̄gâlen tetewuap yanâmâ yâku tânyongonomai.

15 Yakât yuwu sâmune nângâjet. Emelâk Yura nengât tâmbâlipnen̄n̄aje lok ki manmaiângen ari manminiwi. Sâp yan Anitâne sâmu sot âlâ, kutje mana sâm, omoñânâk ârândâj himbimâmbâ gem-iniop. Ge hânân tatmu hâwurum yan kâsikum dop konohâk aنجimiwi. Yakât den pat Moseñe kulemguop ya yuwu tap.

“Lohimbi nombotn̄aje mana dondâhâlâk hâwurum katbi ya bukulipyen̄e kâsikum yin̄giwi. Kâsikum yin̄giwi yakât otmâ bukulipyen̄e nombotn̄aje mana getek hâwurum katbi ya gurâ dopyenjan olop.” Den yawu tap.

Titoñe Korinti yen̄gâlen ariwuap.

16 Anitâne biwinen̄e mem heweweñ tuhumu yen̄gât nângâyin̄gim gamain yakât dopñeâk Titoñe biwiñe mem heweweñ tuhumu yen̄gât nângâyin̄gimap.

17 Yakât otmâ ki ekuwan yan ikñe en̄gatñeâk otmâ yen̄gâlen tohowom sâm biwiñe hikuop. Yakât nângâm Anitâ mepaeman.

18-19 Otmu bukunenje âlâje Kiristo hoj bawañgim yâkât lohimbi kapi tete manmâ arai yeŋgâlen ari den kâsikum yiŋgim manmu nângâwaŋgiai. Yawu gârâmâ Yerusalem kapi ambolipnje yeŋgât tewetsenje menduhum katjetâ tap ya yâk orop mem ari yiŋginomgât sâwi. Yakât otmâ nâje heweweŋ otmâ bukunenje ya Tito orop hâŋgânyotgomune yeŋgâlen takâ tewetsenje mendomawot. Otmu yakât kakjan nâ orop penaŋgiakmâ tewetsenje ya mem ari Yerusalem kapi ambolipnje yiŋginom. Yiŋgimunje lohimbi kingitje orowâkje Kudâ heroe otbaŋgim mepaenomai.

20-21 Nâje uwawapnje bia manmune Anitâje nekmu ârândâŋ olâkgâlâk nâŋgâman. Yawu manmune bukulipnaŋe gurâ ki nâŋgâm bâlenihinomai. Lohimbi nombotnjaŋe nâhâitje “Tewetsenje gulipguap,” sâm nâŋgâm bâlenihimaihât tewetsenje pato menduhunomai ya âlepnej galemgum heŋgeŋguwom.

22 Yakât otmâ lok kalimbu hâŋgânyongomune takanomai. Yâhâ lok bukunenje kalimbuŋe yâkât yuwu sâmune nâŋgâjet. Yâhâmâ biwiŋe heweweŋ otmu âi topnej topnej mem Kiristohât komot hoj bayiŋgimu ekjetâ ârândâŋ otmu mansap. Otmu yeŋgât tewetsenje yu menduhunomai yakât nâŋgâm enŋat yâhâp ki otmap. Yakât otmâ tânnongoweâk nâŋgâmap.

23 Otmu nâmâ Tito orop tânahom yen hoj bayiŋgim manmait. Yâhâ bukuyâhâitje yuŋe Kiristohât komot ya yeŋgât sâtgât otmâ tânnongom mansawot. Yawu tânnongomawot yakât nâŋgâm

lohimbi dondâhâlâkje Kiristo mepaemai.

²⁴ Yeje Kiristohâlen biwiyeñanje kepeim manmâ gai yakât nângâmunje yahatmap. Yawu otmâ yeñgât den pat ya Kiristo komot yuân mansai ekyongoman. Yawu gârâmâ bukulipne yu hângânyongomune yeñgâlen takanjetâ mem buku tuhuyeknomai. Mem buku tuhuyeknomai yakât kaknjan âwurem ari bukulipyenje yakât ekyongonjetâ nângânomai. Nângâm nâhâitje “Korinti yeñgât bulâñjanâk sâmap,” sânomai.

9

Pauloje Korinti yeñgât nângâmu yahalop.

¹ Kiristohât komot Yerusalem kapiân mansai ya tânyongone sâm tepyeñje heweweñ otmu tewetsenje menduhum katjetâ tap. Yakât otmâ in yawu katmâ meteñjet sâm ki sâyinçian.

² Emelâk tepyeñje heweweñ otmu tewetsenje menduhuwi yakât nângâm Makeronia hânân Kiristohât komot tai ya yeñgât senyeñjan mepaeyekmâ yuwu sâm ekyongowan. “Kândikum emelâk Kiristohât komot Korinti kapiân mansaiñje Yerusalem kapi ambolipne yeñgât tepyeñje nângâm tewetsenje nombotje menduhum katjetâ tap. Yâhâ sâp yuâmâ bâiñje menduhum katnomosai. Yakât otmâ yeje gurâ tewetsenje menduhum katjetâ takaek sâm mambotyiñgim tai.”

³⁻⁴ Den yawu ekyongowangât yeje tewetsenje ki menduhum katjetâek Makeronia ambolipne orop yeñgâlen pârâk sânsânâk takanom yan anjulaknomai. Otmu nâhâitje “Imbiâk kâitnongop,”

sâjetâ nâ gurâ yawuâk aŋulakbom. Yâhâ yuwu aŋulakmaingât bukulipnenje yu aŋgoân hâŋgânyongomune yeŋgâlen takanomai.

5 Emelâk yeŋe tewetsenje katmunje ariwuap sâm den hikum katbi. Yakât otmâ yeŋgâlen takamem heweweŋ tuhuyekjetâ menduhum katjetâ dopŋan otbuap yakât kakŋan ninak takawom. Takawom yan tewetsenje menduhum katjetâ tatbuap ya ekmâ yeŋe tepeyene heweweŋ otmu menduhuwi nâŋgâwom.

Topŋe yuwuhât Anitâŋe lâtâpnongomap.

6 Yeŋe tepeyene heweweŋ otmu tewetsenje tânyongonomai yanâmâ Anitâŋe senŋe âlâlâ lâtâpyongowuap yakât nâŋgâm den âlâen hâum sâmune nâŋgânet. Lok âlâŋe nep tipiŋe tuhum sot kâmetbuap yakât bulâŋe getek membuap. Yâhâ lok âlâŋe nep pato tuhum sot kâmetbuap otmuâmâ bulâŋe kiŋgitŋe orowâk membuap.

7 Yâhâ lohimbine tep hero kakŋan manmâ nembe kalem otyingimai yamâ Anitâŋe nâŋgâyiŋgimap. Yakât nâŋgâm yeŋe biwiyeŋahât topŋe ikŋeâk ikŋeâk naŋgaŋgimai yakât dopŋan tewetsenje katnomai. Otmu tewetsenje katnomai yan hâkâŋ kakŋan ki katnomai. Me bukulipyene yeŋgât senyeŋan kinmâ tewetsenje tipiŋe katjetâ yâkŋe yekjetâ aŋulakmai nâŋgâm “Tewetsenje ombetâek katnom,” yawu ki nâŋgânomai.

8 Anitâŋe wawaeyekmâ lâtâpyongowuapgât dop tap. Yakât nâŋgâm buku nombotŋe yekmâ tepeyene heweweŋ otmu nembe kalem otyingim tânyongone

sâm ki pâpgunomai. Tânyongojetâ nombotje yejan tatbuap yaŋe âlepje dopyejan otbuap.

⁹ Emelâk lok âlâŋe lohimbi nembe kalem otmai ya yeŋgât nâŋgâm den yuwu kulemuop.

“Lohimbiye senje âlâlâhât umburuk manmai yekmâ tepeyene heweweŋ otmu tânyongomai. Yakât nâŋgâm Anitâŋe lok yawuya yeŋgât nâŋgâyîŋgim tihityeŋe otbuap.” Den yawutap.

¹⁰ Otmu yeŋe tepeyene heweweŋ otmu lohimbi senje âlâlâhât umburuk manmai ya tânyongojetgât Anitâŋe lâtâpyongomap. Yakât otmâ den âlâen hâum sâmune nâŋgâjet. Ai nep mem kâmet tuhumain ya Anitâŋe lukulemu bulâŋe kingitje orowâk tetemap. Yakât dopjeâk yeŋe lohimbi nombotje nembe kalem otyiŋginomai yan lâtâpyongomu lohimbi sesenŋâ tânyongonomaihât dop.

¹¹⁻¹² Otmu Kiristohât komot nombotjaŋe senje âlâlâhât umburuk mannomai yakât den pat ekyongomune nâŋgâjetâ tepeyene heweweŋ otmu tânyongonomai yan Anitâ mepaenomai.

¹³ Otmu yeŋe Kiristohât den pat âlepje ya nâŋgâm biwiyeŋan katmâ yâkâlen biwiyeŋaje tinjâk kepeim manmâ gai. Yawu manmâ tepeyene heweweŋ otmâ tânyongonomai yan yeŋgât nâŋgâm “lohimbi kalemyeŋe orop,” sâm yakât Anitâ mepaenomai.

¹⁴ Anitâŋe iknjahâk lâtâpyongom mem heweweŋ tuhuyekmu tânyongonomai yakât otmâ yâkje yeŋgât nâŋgâm Anitâ ultiŋgunomai.

¹⁵ Anitâŋe nannje Yesu Kiristo hâŋgângumu giop. Nanŋahât nâŋgâm hop sambe lâtâpnongomap.

Yawu otmap yakât otmâ orowâk mepaem mannom.

10

Pauloje sârereakmâ ekyongop.

¹⁻² Bukulipne, yuwu sâmune nângâm nâ ewe katneknomai. Kiristoe hânân yu huruŋ hruŋ manmâ lohimbi lohotnjan otyiŋgiminiop. Lohotnjan otyiŋgiminiop yawuâk nâje yen otyiŋgiman. Yawu gârâmâ yengâlen gâtne lok nombotnjae nâhât yuwu otmap sâmai. “Yâkñeâmâ lokgât nângân nângân perâkne ya watmâ den eknongomap. Kâlepjehen ari manmap yan den kâlápnej orowâk katningimu takamap. Yâhâ orowâk tatmain yanâmâ den lohotnjan eknongomap.” Yawu sâmai. Wongât otmâ nâhât den belângen sâmai? Nâje yengâlen tako lohimbi senyejan kinmâ den kâlápnej orowâk sâyiŋgiwomgât naŋgai me? Ya otbomgât dop tap. Yamâ yeje ewe katneknomaihât nângâm lohotnjan ekyongoman.

³ Bulâŋanâk lohimbi hârok yengât biwiyeŋambâ nângân nângân âlâlâ tetemap ya yawuâk biwinambâ tetemap. Yamâ benje nâje lohimbi engatyenjan geman yan lokgât nângân nângân ki watmâ engatyenjan geman.

⁴⁻⁵ Nâjeâmâ Anitâhât wâtnjan kinmâ Kiristohât den pat âlepnej lohimbi belângen mansai ya ekyongoman. Otmu Anitâhât biwiŋjan nângân nângân âlâlâ tatmap ya Wâtgât mâmâŋahât Heaknej mem biwinan katmu lohimbi nombotnjae den kaknjan sahaŋgimai ya kâsikum yingimune nângâŋetâ keterakyiŋgimap. Otmu lohimbi nombotnjae yenahât nângâŋetâ yahatmu nângân

nângân âlâlâ biwiyeñambâ tetemap ya watmai. Yawu otmâ Anitâhât den yakât nângâjetâ gemap. Yâk gurâ yazuâk Kiristohât den pat ekyongomune nângâjetâ bulâje otmu yâkâlen biwiyeñe katmâ tem lâuwañgimai. Yawu otmâ lokgât nângân nângân yakât nângâjetâ tânjât otmap.

6 Otmu yeñe yâkâlen biwiyeñanje tiñâk kepeim tem lâuwañgim manjetâ takâ yekbom. Sâp yan lohimbi nombotñañe ândâpyeñe kârikje otmâ nähât den pilâmai yamâ sâm hâreyiñgimune matñe yinjinomai.

7 Yeñe lok âlâ me âlâhât kut patyeñe nângâjetâ yahatmap. Yawu otmai yakât nângâmune ki ârândâj oap. Yeñgâlen gâtñe lok nombotñañe nenje Kiristohât sâtgât otmâ den kâsikum yinjim mansain nângâm yeñahât nângâjetâ yahatmap. Otmu nâ gurâ yazuâk Kiristohât sâtgât otmâ den kâsikum yinjim mansan nângâman. Yakât otmâ yâkje yeñahât nangangimai yazuâk nähât nângânihimbâi.

8 Kudâje ikje sâtgât aposolo katnekmu âi meman. Âi mem ikje komot hânjan kulemjan manmâ arai ya yeñgâlen ari den kâsikum yinjiman. Den kâsikum yinjimune nângâjetâ keterakyinjimu manman âlepñahât bulâje teteyinjimu mansai. Yakât nângâmune yahatmu yeñgât den pat lohimbi ekyongoman. Yâhâ biwi nângân nângân yeñe mem hâlim tuhuyinjiman sâm Kiristohât den ya tâj tânjâk kâsikum yinjiman. Âi yawu meman yakât otmâ takawom yan lok nombotñe sâm bâlenihimaije ajuñ nihinomaihât dop ki otbuap.

9 Yâhâ den kulemgum katyinjian yu sâlikum

nângâm ki gorâyiñgiwuap.

¹⁰ Otmu yeñgâlen gâtje lok nombotnaje nâhât yuwu otmap sâmai. “Kâlepjehen ari manmâ den kâlápje orowâk kulemgum katningimu takamap ya sâlikum nângâmunje sâtje kârikje otmap. Yâhâ takamu orowâk tatmain yan den lohotjan eknon-gomu nângâmunje tâjât otmap.” yawu sâmai.

¹¹ Nâje kapi kâlepjehen manmâ den kâlápje orowâk kulemgum katyiñgiman. Yâhâ yeñgâlen takawom yan yauwâk otyiñgiwom. Lok sâm bâlenihimai ya den yu ekyongojetâ nângânomai.

¹² Yeñgâlen gâtje lok nombotnaje bukulipyenje yeñgât nângâjetâ gemap. Yawu otmâ yeñyahât nângâjetâ yahatmu yeñe nângân nângân watmâ manmanyenje ekjetâ ârândâj otmu lok kunlipyenje manne sâm otmai. Yawu otmai yan otmâ tâpikgumai. Yakât otmâ yâkje otmai yawu otbomgât ki nângâman.

¹³ Nâmâ Anitâje âi sâm nihiop yamâ yuwu. Kiristohât aposololipje otmu hoj bawalipje nombotnaje âi topje katmâ den pat âlepje lohimbi ekyongom gai. Lohimbi ya yeñgâlenâk âi torokatmâ tuhuwomgât ki sâm nihiop. Nâmâ pâku lohimbiye Kiristohât den pat âlepje ki nângâmai ya yeñgâlen ari ekyongomune nângânomaihât âi sâm nihiop. Yakât otmâ yeñgâlen tako topje katmâ den pat âlepje ya ekyongowan. Ekyongomune nângâm yâkâlen biwiyeñanje kepeim manmâ gai. Yakât otmâ yeñgât nângâmune yahatmu yeñgât den pat ya lohimbi ekyongoman.

¹⁴ Yâhâ nâje yeñgâlen tako den pat âlepje puwâk ekyongowan yan Anitâje nâhât âi lukulemu

bulâje yeñgâlen teteop.

15 Yâhâ yeñgâlen ki takawan yan bukulipne nombotjañe yeñgâlen tako Kiristohât den pat âlepñe puwâk ekyongojetâ nângâjetâ bulâje olop mâne Anitâje nine âi lukulemu bulâje Korinti yeñgâlen teteyingim gap yawu sâm lohimbi ekyongombâmgât dop ki otbâp. Nâje Anitâhât tem lâum Kiristohât den kâsikum yingimune nângâm yâkâlen biwiyeñañe kepeim biwi nângân nângânyeñe galemahom hengeñgunomaihât biwinâje meyekmâ mansan.

16 Yawu otnomai yanâmâ pilâyekmâ pâku lohimbi bârâ betjehen mansai yeñgâlen ari Kiristohât den pat âlepñe ekyongowom. Yâhâ pâku lohimbi yeñgâlen ari den kâsikum yingimune nângâjetâ bulâje otmu yâkâlen biwiyeñañe kepeinomai. Yawu otnomai yanâmâ Anitâje nâhât âi lukulemu bulâje teteap sâm heronje nângâwañgim bukulipne yakât ekyongowom.

17 Den yan yuñe emelâk poropete âlâje den kulemguop ya miap. Den yamâ yuwu tap.

“Lohimbi âlâ me âlâje bukulipnenjañe nângâningjetâ yahalâk sâm ki mepaeaknomai. Yâhâ Kutdâyeñañe mâmâje otyingimu manman âlepñahât bulâje yeñgâlen teteap yakât Kutdâyeñahât nângâjetâ yahatmu bukulipyenje ekyongonomai.” Yawu tap.

18 Lohimbi âlâ me âlâje yeñahât nângâjetâ yahatmap yamâ Anitâje nângâyiñgimu gemap. Yâhâ Anitâje lohimbi âlâ me âlâhât biwiyeñe ekmu ârândâj otmap yamâ nângâyiñgimap.

11

Pauloje aposolo perâkje yeŋgât topyeŋe sâm teteop.

¹ Lok nombotjaŋe yeŋgâlen takâ yaŋahât nâŋgâjetâ yahatmu mepaeakmai ya ki kuyiŋgimai. Yawu gârâmâ nâku yawuâk mepaeakmune ki kunihinomai.

² Kiristoŋe âwurem ge meyekmu himbimân yâhâ manman kârikjan mannomai. Yakât Anitâŋe pat kuyiŋgiop. Pat yakât bulâŋe biatyiŋgimapgât Kiristohâlenâk biwiyeŋanje tinjâk kepeim târârâhâk manjetgât naŋgan. Anitâŋe mem hewewen tuhunekmu tepne nâŋgâyiŋgim mansan yakât topne nâŋgâjetâ keterahâkgât den âlâen hâum yuwu sâmune nâŋgâjet. Lok âlâŋe baratŋe, imbi sihan, lok sihan âlâhâlân pat kuwaŋgiwuap. Pat kuwaŋgiwuap yakât kakjan lok ondop yeŋgâlen arimap sâm âwâŋanje galemgum manbuap. Yakât dopneâk nâŋe Kiristohât den pat âlepje kâsikum yiŋgimune nâŋgâm biwiyeŋan katmâ yâkât pat manmâ gai. Yâhâ yeŋe Kiristo betgumai sâm biwinanje nâŋgâyiŋgim mansan.

³ Sâp yiwerene yuâmâ Kiristohâlen biwiyeŋanje tinjâk kepeim târârâhâk mansai. Emelâk Satanŋe hambe hâtgum Aram imbiŋe, kutŋe Ewa sâm, yâkâlen tetem yuwu sâm kâitguop. “Nâhât nâŋgân nâŋgân watmâ otbuat yanâmâ nâŋgân nâŋgâŋe pâroŋ sâmu yu me ya topŋambâek nâŋgâwuat.” Yawu sâm kâitgumu yaŋak hiliwahop. Yakât dopneâk lok nombotjaŋe yeŋgâlen takâ eŋgatyenjan gem kâityongoŋjetâ Kiristo betgumaihât

nângâm ketet otman. Yakât otmâ yuwu sâmune nângâjet.

⁴ Anitâne Yesu hângângumu ge olop miop yakât den pat ekyongomune Wâtgât mâmânahât Heaknej mem heweweñ tuhuyekmu nângâjetâ bulâne olop. Yâhâ sâp yuâmâ lok nombotjañe yeñgâlen taka Yesuhât den kelangatmâ ekyongomai. Den ya nângâjetâ bulâne olâkgât Wâtgât mâmânahât Heaknej ki mem heweweñ tuhuyeksap. Yakât otmâ wuânje mem heweweñ tuhuyekmu nângâjetâ bulâne otmap?

⁵⁻⁶ Lok yanje den âilonjo longo ekyongojetâ nângâjetâ ewe membe otmap. Yakât otmâ nângâyiñjetâ yahatmu kut “aposolo” yongonmai. Yâhâ nârjeâmâ den sâmune nângâjetâ kâiâknej otmap. Yamâ Anitâ yet Kiristo yetgât topyetje nângâm hengeñguan. Yakât otmâ yâk yetgât den bulâne kâsikum yingimune nângâjetâ keterakyinqimap. Yakât otmâ lok ondop yu “lok aposolo” sâm yongonsai yuñe den ekyongomai yanje nâhât den ki wangiap. Yawu nañgan.

⁷ Añgoân yeñgâlen taka Kiristohât den pat âlepnje kâsikum yingiwan yan tânnohojet sâm ki ulityongominiwan. Yen umatje yingiman sâm nep mem yapâ tewetsenje mem dâim sot me senje âlâlâ pulhuakmâ manban. Yawu otmune âilonjo manbi yakât wongât nângânihijetâ bâleap?

⁸ Otmu yen orowâk manmâ den kâsikum yingiminiwan yan Kiristohât komot kapi nombotjañeâmâ yeñe enqatyejeâk otmâ senje âlâlâ tânnohominiwi. Yawu tânnohojetâ Kiristohât den yen kâsikum yingiminiwan yan yâk yeñgât iri

sikum mem gulip tuhuwan yakât dopnje oap.

9 Otmu senje âlâlâhât umburuk otmâ manban sâp yan Kiristohât komot Makeronia ambolipnje nombotnjaqe senje âlâlâ mem takâ tânnohowi. Yakât otmâ yeje tânnohojetgât ki sâwan. Topnje yawuhât yen orop manmâ gawin yan yeje ki tânnohom hâhiwin nângâwi. Otmu sâp yupâek tânnohojet sâm ki ulityongowom.

10-11 Bulâyanâk biwinanje kepeiyekmâ mansan. Otmu Kiristohât den bulâje biwinan tatmap ya sâm tetem ekyongoman yakât Anitâje nañgap. Yakât otmâ den kâsikum yingim gan yan umatnje ki yingimune hâhiwin nângâm gai yukât den pat lo-himbiye sâm haok tuhujetâ Akaia hân ambolipnje kereknej nângânomai.

12 Lok nombotnjaqe yeñgâlen takâ den kâsikum yingiai ya yeñgât nângâjetâ yahatmu aposolo sâm yongonsai. Yâknejâmâ nâhâitje “Ai tuhum hoj bayingimap yakât dopnjeâk nengu hoj bayingimain,” sâm hâkyeñe mepaemai. Nâjeâmâ hâmenje barahâk Kiristohât den kâsikum yingim gan yazuâk kâsikum yingim yâhâwom. Yawu otmune lok hâkyeñe mepaemai ya yeñgât topyeñe teteknjen yuwu tetemu eknomai. Kiristoje âi ki sâm yingiop

13 Yâhâmâ aposolo perâknej. Kiristoje âi sâm nihiop ya mem gaman. Yakât dopnjeâk oain sâm oain sâm otmâ topyeñe kurihiakmai.

14-15 Amboyeñeâmâ Satan. Yâknej kâitnongomawân Anitâhât anjelo hâtgumap. Amboyeñanje otmap yakât nângâm hoj bawalipnjaqe gurâ topyeñe kurihiakmâ yeñgâlen

taka kâityongowi. Taka kâityongom orotmeme otmain yuwu otmâ manjetâ Anitâhe yekmu ârândâj otbuap sâm meme sâsâ tuhuyekjetâ lohotje otbi. Yawu otmâ nângâyiñgijetâ yahatmu kut “aposolo” sâm yongonsai. Yamâ benje amboyenjae otmap yawuâk oai yakât otmâ nângâmune ki sâtje oap. Otmai memai yakât matje umatje Anitâhe dopyeñan yingimu menomai.

Paulo mem âlâlâ tuhujetâ umatje kakjan manop.

16 Emelâk den yan ya torokatmâ sâmune nângâjet. Den sâm aran yu nângâm nâhâitje “Nângân nângânye gulip otmu mepaeaksap.” Yawu sâjetâ ki ârândâj otbuap. Yawu nângâmai yamâ ihilâk nine topne ekyongomune nângâjet.

17 Hâkne mepaem den sâwoman yuâmâ Kutdânenjae biwinan ki katsap. Yuâmâ lok nângân nângânye bia yengât biwiyeñambâ den tetemu ihilâk sâmai yawu sâwoman.

18 Yawu gârâmâ aingoân yuwu sâmune nângâjet. Lohimbi kiñgitje orowâkje bukulipyenjae nângâyiñgijetâ yahalâkgât yeje eñgatyenje watmâ hâkyeñe mepaemai. Yâkje otmai yawuâk otbom.

19 Yenâmâ nângân nângânye orop manmâ yu me yakât topñambâek nângâm mansai. Yawu gârâmâ lok nombotje nângân nângânye gulip otmu den ekyongom meme sâsâ tuhuyeksai ya ki wavyekjetâ ariai.

20 Lok yawuyañe yengâlen taka yuwu yawu otjet sâm meme sâsâ tuhuyekjetâ nângâm tem lâuyiñgimai. Otmu den kâsikum yingimai yan senje

âlâlâ bât kandiân nemai. Bât kandiân nem watyekjetâ iri sikumyeje biatiyinjiguap. Otmu yejahâk galem karakmâ yengât nângâyiñginjetâ gemu sâyiñgim mem bâleyekmai.

21 Yâknej yawu otyiñgiñetâ nângâyiñgiñetâ yahatmap. Yâhâ nâjeâmâ yen orop biwinenjae kepeiakmâ mannomgât nângâm lohotjan otyiñgiman. Yawu otmune nâhât nângânihiñetâ gemap.

Yawu gârâmâ lok yañe yejahât nângâñetâ yahatmu hâkyeje mepaemai yakât dopñeâk hâkne mepaewom. Lok nângân nângânyeje bia yengât biwiyeñambâ den tetemu ihilâk sâmai yakât dopñeâk yuwu sâmune nângâñet.

22 Yâknej yejahât nângâñetâ yahatmu “Nenâmâ Yura ambolipnej,” sâmai, nã gurâ yawuâk. Me “Anitâñe Isirae lohimbi buku otningim gap,” sâmai, nã gurâ yawuâk. Me “Anitâñe tâmbânenje Awarahamgât pat kuwañgiop yakât bulâñe menom,” sâmai, nã gurâ yawuâk.

23 Me “Kiristo hoj bawañgim mansain,” sâmai, nã gurâ yawuâk. Yamâ benje nâjeâmâ Kiristo hoj bawañgim otman meman yuñe yâknej otmai memai ya wangiap. Den yan yu nângâm nâhâitje “Biwiñe hâlim milim otmu mepaeakmap,” ya âlepnejé sânomai. Nâjeâmâ Kiristohât den pat âlepnejé lohimbi kâsikum yiñgim hâhiwin bâleñe nângâm gan. Otmu sâp dondâhâlâk mem pâi emetjan katnekjetâ manban. Otmu dondâhâlâk nohoñetâ bâsok muminiwan yakât topnej yuwu.

24 Yura nengât papatolipnenjae sâm hârenihiñetâ yan tâk âlâ sâtnje metnej yanje kândâtnan dondâhâlâk lawitnekmâ hâkne orowâk

mem gahaewi. Yawu otnihim ganjetâ mome olop.

²⁵ Otmu Roma yenjât tembe lâulipyenjae kapamje nohojetâ kalimbu olop. Otmu sâp âlâen Anitâhât hotom umai yenjât kunlipyeñaje sâjetâ kâtjak nohowi. Otmu pâku lohimbi yenjâlen ari Kiristohât den pat âlepnej ekyongowe sâm waŋga meminiwan. Gârâmâ waŋga kalimbuñeâmâ bâlewi. Yâhâ sâp âlâen waŋganje saruân guhulop yapâ wahap târâpnej mem yoloŋ yoloŋ otmâ bam gam tatmune hilâm konok pesuk sâmu mem tetenekbi.

²⁶ Otmu lohimbi hâñjan kulemjän manmâ arai ya yenjâlen ari Kiristohât den pat âlepnej ekyongominiwan yan to papato hâtikumune uwurup patonje bâsok dâinekmâ ariminiop. Otmu kapiyeñan yâhâm geminiwan yan kapilipne Kiristohât den nângâjetâ gemu bet pilâmaiñe pâku lohimbi biwiyeñan kionjetâ nohone sâm otminiwi. Otmu kapi pilâm mâtâwân ariminiwan yan lok komborâje bâsok hilipnohominiwi. Otmu mâtâp kâlep arim takaminiwan yan hewuknjahât sâtnej metjenje wanginekminiop. Otmu waŋgaen manminiwan yan saru bâlemu umatnej âlâlâ tetenihi-miniop. Otmu lok perâknejne topyneje kurihiakmâ Kiristohât komolân torokatmâ nângân nângânyene mem gulip tuhuyingjetâ hiliwahomai sâm yâk yenjât nângâm ketet otminiwan.

²⁷ Otmu Kiristohât den kâsikum yinjiminiwan yan hâhiwin pato nângâminiwan. Otmu sâp âlâen omoŋe aman âlepnej ki iminiwan, me sâp âlâen sot ki neminiwan, me sâp âlâen hâk katipnjahât umburuk otmâ omoŋe bâlâpñahât otminiwan.

²⁸ Otmu umatnej topnej topnej kaknan yâhâmu

hâhiwin nângâm gawan ya pâje tâlâwâk ekyongoan. Otmu Kiristohât komot yençâlen umatje âlâlâ kakyenjan yâhâmap yan mem heweweñ tuhuyekbehât nângâm biwine ki huruñ sâmap.

29 Lohimbi âlâ me âlâhâlen umatje âlâ teteyiñgimap ya nâje lâuyiñgim mem sânduk tuhuyekman. Otmu lohimbi âlâ me âlâne bâleñjahât pañgonân kionjmai yan tepne dondâek nângâyiñgiman.

30 Nâje ninahât nângâmune yahatmu mepaek-behât yeñe nañgai me? Yâhâ nâmâ lohotnej manmâ gamune Anitâje mâmâje otnihimu âi tuhumune bulâje tetem gap yakât nângâm mepaem den ya ekyongoan.

31 Kutdânenje Yesu iknje âwâje, Anitâ, yâk konok mepaeman. Yakât otmâ den ekyongoan yu bulâñjanâk ekyongoan ya iknak nañgap.

32 Umatje âlâ tetenihiop yakât bâinje sâmune nângâjet. Añgoân topnej katmâ Yesuhât den pat âlepnej ya Damasko kapi ambolipnej ekyongowe sâm yan ariwan. Yâhâ Yura papatolipnenje Kutdâhât den nângâjetâ gemu bet pilâmaiñe kapi yakât lok kutdâ kutnej Arita, yâkât amutgen kiap âlâ manop yañe pâi emetñjan mem katnehâk sâm ekuwi. Ekuñjetâ tembe lâulipnej mem katyekmu mâtâp sâtnjan nâhât sip galem otmâ kinbi.

33 Sip galem otmâ kinbi yakât den pat nângâm saka saka pato yakât kâlehen tatumne bukulip-nanje pañ kâriknej kâlep pato yakât manu lauñambâ katnekñetâ yaehen gewan. Yapâ gem yok pilâm kewewetyekmâ ariwan.

12

Pauloje himbimân yâhâ kulem âlâ tetemu ehop.

1 Lok nombotnahe yeñgâlen takâ hâkyeje mepaeakmai. Yawu otnetâ yeñe nângâyiñgiñetâ yahatmap. Yawu gârâmâ nâye ninahât nângâmune yahatmu hâkne mepaeakbom yamâ yeñe ki nângânihiñjetâ yahatbuap nângâman. Yamâ ihilâk sâmune nângâjet.

2 Emelâk Kudâje nângânihimu Wâtgât mâmâñjahât Heakje biwine mem purik pilâmu kulem âlâ tetemu ekban, me umutnahe ari kulem âlâ ehop yakât topñe ki nângâm heñgeñguan. Anitâ iknjak nañgap. Sâp yapâek manmâ gamune yambu 14 pesuk yap. Yakât nângâmune yahatmu topñahât sâmune nângâjet. Nâye Kiristo orop biwinetje kepeiakmâ konohâk otmap. Yakât otmâ Wâtgât mâmâñjahât Heakje menekmu himbimân yâhâwit.

3 Yakât âlâkuâk sâmune nângâjet. Menehop yan biwine mem purik pilâmu kulem âlâ ekban, me umutnahe ari ehop, yakât topñe ki nângâm heñgeñguan. Anitâ iknjak nañgap. Yawu gârâmâ menekmu Anitâhât kalam, kutje Paratisi, himbimân tap yan yâhâwit.

4 Yâhâwit yan Kudâje den eknohop ya ki sâm tetem ekyongowuat sâm kunihiop.

5-6 Yakât otmâ ninahât nângâmune yahatmu ki mepaeakmâ yakât topñe sâm tetem ekyongowom. Yawu gârâmâ sâm tetem ekyongowom otmuâmâ den bulâjanâk ekyongowom. Yakât otmâ den ya ekyongomune nângâm nâhâitje “Nângân nângâñje gulip otmu mepaeaksap,” yawu sânomai yamâ nângâm hilpgum sânomai. Yâhâ otman

meman yakât lohimbiye nângâjetâ yahatmap. Yâhâ ya wangim nângânihijetâ dondâ yahatmu mepaenekmaihât emelâk himbimân yâhâ kulem ekmâ den nângâwan yakât topne ki sâm tetem ekyongowom. Gârâmâ umatje âlâlâ kaknan yâhâmu lohotne otman yan Anitâje mâmâje otnihimap. Yakât ekyongomune Anitâhât nângâjetâ yahatmu mepaenomai.

7 Satanje mâtâp manguningim hâhiwin kakjan katnenekmap. Yâhâ nâje himbimân yâhâ kulem ekmune âlâ kândâkdâ olop yakâlâk nângâm hâkne mepaemangât Anitâje Satan nângâwanjimu hâhiwin pato nihimu wâtne orotok sâmu manman. Yakât otmâ ninahât ki nângâmune yahatmap.

8 Hâhiwin nihimu wâtne orotok sâop ya âlâkuâk wâtne tiŋ tiŋ sâek sâm Kutdâ ulitguwan. Otmu yakât kakjan yâhâpne kalimbuŋe ulitgumune yuwu sâm eknohop.

9 “Wâtge ki tiŋ tiŋ sâm manbuat. Yawu gârâmâ biwihe gemapgât Wâtgât mâmâyahât Heak hângângumune ge mem heweweŋ tuhuhekbuap. Yawu gârâmâ hâhiwin pato nângâm wâtge orotok sâwuap yan nâhât wâtnan kinbuat. Wâtnan kinmâ nâ Wâtgât Amboŋe yakât topne nângâm heŋgeŋguuat.” Yawu sâm eknohop. Yakât otmâ hâhiwin nângâwom yan ya sânduk sâekgât ki ulitgumune. Kiristohât wâtjan kinmâ hoŋ bawaŋgimune lohimbi yengâlen bulâŋe teteap yakât den pat lohimbi ekyongowom.

10 Kiristohât den pat lohimbi ekyongomune nângâjetâ bulâŋe otmu yâkâlen biwiyeŋe katŋjetgât hoŋ bawaŋgiman. Yawu otmune

lohimbi nombotŋaŋe nâŋgâm hâkâŋ otmâ hâim hilitnekmai. Otmu lohimbi nombotŋaŋe mem âlâlâ tuhunekŋetâ hâhiwin kakŋan manmune wâtne orotok sâmap. Wâtne orotok sâmap yan Kiristohât wâtŋan kinmâ biwine ki gemap.

Pauloŋe Korinti ambolipŋe buku otyiŋgiop.

11 Lok nâŋgân nâŋgânyeŋe bia yeŋgât biwiyeŋambâ den tetemu ihilâk sâmai yakât dopŋeâk den ekyongoan. Yakât otmâ nâŋgâmune ki ârândâŋ oap. Yawu gârâmâ yeŋe lok perâk yeŋgât nâŋgâŋetâ yahatmu kut “aposolo” sâm yongonsai yakât nâŋgâm den yu ekyongoan. Yeŋe nâhât lok inŋe mansap sâmai. Yawu gârâmâ âi memune bulâŋe tetem gap yaŋe lok perâkŋaŋe âi meŋetâ bulâŋe teteap ya wangiap. Yakât yuwu sâmune nâŋgâŋet.

12 Kiristohât aposololipŋaŋe yâkât wâtŋan kinmâ kulem topŋe topŋe meŋetâ lohimbiŋe ekŋetâ âlâ kândâkdâ olop. Otmu nâŋgâmâ yeŋgâlen takâ kulem topŋe topŋe memune ekbi. Ya ekŋetâ keterakyiŋgimu “aposolo” sâm nohonbâi.

13 Nâŋgâlen takâ Kiristohât den kâsikum yiŋgimune manman âlepŋahât bulâŋe âlâlâ teteyiŋgiop. Yaŋe Kiristohât komot nombotŋe yeŋgâlen ari den kâsikum yiŋgimune bulâŋe teteyiŋgim gap ya wangiap. Yawu gârâmâ yâkâŋeâmâ senŋe âlâlâ tânnohom gai. Yâhâ yeŋeâmâ senŋe âlâlâ ki tânnohowi. Otmu nâŋgâlen gurâ yen den kâsikum yiŋgiwan yakât hâmeŋe nihinjet sâm ki ultiyongowan. Yakât otmâ wongât nâŋgâm bâlenihiai?

14 Nâmâ sâp ki kâlep otmuâk kapi yu pilâm kalimbuje yengâlen takawom. Yeje Kiristohâlen biwiyeñanje kepeim tem lâuwañginjetgât nañgan. Yakât otmâ umatnej yingimune hâhiwin nângâmaiham tewetsenje me sennej âlâlâhât ki ultiyongowom. Emelâk nâ niniâk yengâlen taka Kiristohâl den pat âlepnej puwâk ekyongomune yâkâlen biwiyeñje katbi. Yawu otyingiwan yapâek âwâyeñje yawu otmâ mansan. Yakât topnej nângâñjetâ keterahâkgât yuwu sâmune nângâñjet. Nimnaom titipâne âwâ mâmâlipyeñje ki galemyongomai. Âwâ mâmâlipyeñjañemâ galemyongomai yakât dopnejâk nâje yen galemyongom mansan.

15 Yakât otmâ yeje Kiristohâlen biwiyeñanje kepeim manmâ manman kârikñahâl bulâñje menomaiham nângâm hoñ bayinqiman. Otmu nâje hâkne siwirahom in tatbomgât ki nângâman. Yawu hoñ bayinqim manmâ yâhâwom yan nâhât nângâñnihinjetâ gewuap me?

16 Emelâk yengâlen takawan yan umatnej yingimune hâhiwin nângâmaiham tewetsenje me sennej âlâlâhât ki ultiyongowan ya nañgai. Yawu gârâmâ yengâlen gâtnej nombotñanje nâhât yuwu nângâmai. “Paulone bukuyâhâtnej yâhâp hângânyotgomu takaowot. Taka Yerusalem yengât tewetsenje menduhum yingiwin ya mem âwurem ari wañowot. Mem ari wañmutâ tewetsenje nombotnej mem gulip tuhuop,” nâhât yawu sâmai.

17 Yawu sâmai yamâ girawu otmâ kâityongowan? Yâhâ hângânyotgomune yengâlen takamutâ tewetsenje menduhum yitgiwi ya ki newan.

18 Otmu bukuyâhâtne hângânyotgomune yeŋgâlen takaowot. Sâp yan Titonje pilâm tatbe sâm otmu meme sâsâ tuhum hângânyotgowan. Yâhâ Tito orop dopnetje konohâk. Yakât otmâ nâje biwinanje nângâm otman meman yawuâk otmap. Yâkje yawu manmap yakât otmâ yeŋgâlen taka tewet-senje miowot ya ki mem gulip tuhuowot. Yawu naŋgan.

19 Bukulipne, yeje den sâm aran yu nângâm nâhâitje “Eweakmâ den yu eknongoap,” naŋgai mon? Nâmâ Anitâhât senjan yuwu sâmune nângâjet. Nâ ki eweaksan. Kiristo orop bi-winetjaŋe hikuakmâ konohâk otmap. Yakât otmâ den ekyongom yu me ya otyingiman yamâ yeje Kiristohâlen biwiyeŋjane kepeim tânahojetâ man-manyeŋe kelihahâkgât nângâm otman.

20 Nâje yeŋgâlen taka girawu manjetâ mem teteyekbom? Emelâhâmâ yeŋahâlâk nângâjetâ yahatmu nângâm bâleaŋgim den belângen sâminiwi. Yawu otmâ kuk orangim hâiakminiwi. Otmu hionjakmâ ihilâk mahilâk manminiwi. Yawu gârâmâ takawom yuân emelâk manbi yawuâk manjetâ mem teteyekbom me âiloŋgo mannomai yakât nângâm mansan. Yakât otmâ manmanyehât topje yeŋahâk nângâm hâkyene miaŋgiai. Gârâmâ nâje taka girawu otyingiwom yakât yeŋak naŋgajiai. Yakât nângâmâk mansan.

21 Yen nombotjaŋe emelâk ekŋâleaŋgim imbilipyenje me loklipyenje betyenjehen kioŋminiwi. Manman kiŋgoŋ yawuya manjetâ taka mem teteyekbom otmuâmâ biwine dondâ bâlewuap. Yawu manjetâ lohimbi belângen manmaiŋe nenekjetâ bâlewuap. Yawu otmu “Anitâŋe

Kiristohât lohimbi ki mâmâje otyinjimap,” sâm sennenjan gejetâ aŋulaknom.

13

Kiristohât wâtnje pato.

¹ Nâmâ sâp ki kâlep otmuâk kapi yu pilâm kalimbuŋe yenjâlen takawom. Takamune lohimbiŋe otmâ hilipgumai ya sâm hâreyinjywom. Otmu emelâk Moseňe den yuwu kulemguop ya lâum sâm hâreyinjywom.

“Lok âlâje ikniâk bukulipne âlâ me âlâje otmâ hilipgunomai ya ki sâm hâreyinjiguap. Lok yâhâp me amon kitâ yanje menduhuakmâ sâŋjetâ denyeňe konok otbuap yamâ nâŋgâjetâ bonje otbuap.” Yawu kulemguop.

Yakât otmâ takamune buku nombotne meyekjetâ lohimbi âlâ me âlâje otmâ hilipgumai ya sâm tetekeňan tuhuŋjetâ sâm hâreyinjywom.

²⁻³ Emelâk yenjâlen yâhâpne takawan yan girem den ekyongowan. Ya nelâmyongomapgât ya âlâkuâk sâmune nâŋgâm biwiyenjan katjet. Emelâk taka den ekyongom pilâyekmâ âlâengen ariwan sâp yapâek lohimbi nombotneje ândâpyeňe kârikne otmu orotmeme bâleňe otbi ya tâtâem otmâ gai. Otmu lohimbi nombotne âlâjeâmâ sâp yakât kakňan otmâ hilipgum gai. Yawu otmâ gai yakât matne hâhiwin topne topne teteyinjimu umatne kakňan manmâ gai. Umatne yawu teteyinjimawân Kiristohât wâtnje tetemu ekmai. Yâhâ nâne Kiristohât sâtgât otmâ âi mem gan ya ekjetâ tâŋât otmu yakât enjat yâhâp otmai. Yakât otmâ nâne yenjâlen taka lohimbi ya sâm hâreyinjimune matne

menomai yan Kiristohât wâtne pato ya âlâkuâk tememu eknomai. Sâp yan nâje yâkât sâtgât otmâ ai meman yakât topne nângâm hengeñgunomai.

⁴ Bulâjyanâk emelâk Kiristo mem howanân kujetâ muop. Yamâ Anitâ Wâtgât Amboje iknej wâtjan mumuñambâ mem yahatnu tatmâ tihit otningimap. Nâje yâk orop biwinetjahe hikuakmâ konohâk otmu mansan. Yakât otmâ emelâk yâknej lohimbi hoj bayingim lohotjan otyiñgiminiop yakât dopñeâk nâje lohimbi hoj bayingim lohotjan otyiñgim gan. Anitâje iknej wâtjan Kiristo mumuñambâ mem yahalop. Yakât otmâ Kiristone mâmâje otnihimu yâk orop biwinetjahe kepeiakmâ konohâk otmu yeñgâlen taka topyeñe mem tetewom.

⁵ Yeñe Kiristohâlen biwiyeñjahe kepeim mansai me bia yakât yeñak nañgai.

⁶ Otmu nâje yâkâlen biwinahe kepeim wâtjan kinmâ ai meman yakât yeñe nângâjetâ bulâje otbuapgât biwinahe mem mansan.

⁷ Yeñe orotmeme âlepñeâk otmâ manjetgât Anitâ ulitguman. Yawu manjetâ takawom yan ki sâm hâreyiñgiwom. Yawu otmâ nâje Kiristohât sâtgât otmâ ai meman yakât topne ki tememu lohimbi nâhât nângâjetâ gemapne eknomai. Yawu gârâmâ yakât ki nângâm ketet otman.

⁸ Lohimbi âlâ me âlâje Anitâhât den nângâjetâ bulâje otmu tem lâuwañgimai ya yeñgât heronje nângâyiñgim den aiân ki katyekman.

⁹ Yakât otmâ yeñe Kiristohât tem lâum orotmeme âlepñeâk otmâ manjetgât Anitâ ulitguman. Yawu otmâ tem lâuwañgim târârâhâk mannomai yan taka heronje nângâyiñgim lohotjan otyiñgiwom.

10 Nâŋe mem heweweŋ tuhuyekmune Kiristohâlen biwiyeŋanje tiŋâk kepeim mannomaihât aposolo sâm katnekmâ âi nihioŋ. Yâhâ mem ge katyekbomgât ki sâm nihioŋ. Yawu gârâmâ yeŋâlen takawom yan den kâlâp ki sâyiŋgim hâhiwin yingiwomgât nâŋgâm inânnjan girem den yu kulegmum katyiŋgian.

Pauloŋe den bâiŋe sâop.

11 Bukulipne, den bâiŋe yuwu sâmune nâŋgâm heŋgeŋgujet. Yeŋe manmanyenje kiŋgon ya pilâm kuwihaqmâ heronje naŋgaŋgim biwi konohâk otmâ manjetgât naŋgan. Yawu otmâ mannomai yanâmâ Anitâ Tihit tihit Amboŋanje wawaeyekmu biwiyeŋe huruŋ sâwuap.

12 Anitâ yet Kiristo yâk yetgâlen biwiyeŋanje kepeim mansai yeŋe heronje naŋgaŋginomai.

13 Kiristohât komot yâk orowâk mansain yané nâŋgâyiŋgai.

14 Kutdânenje Yesu Kiristonje tihityenje otmu biwi nâŋgân nâŋgânyeŋanje kepeiakmâ konohâk otmu mannomai. Otmu Awoŋnenje Anitâŋe mem heweweŋ tuhuyekmu buku oraŋgim tânahom mannomai. Otmu Wâtgât mâmâŋahât Heakŋe mâmâŋe otyiŋgimu ewe karaŋgim mannomai. Ya bonŋanâk.

Nâ bukuyeŋe,
Paulo

liv

Yeshuât Den Pat Âlepñe
The New Testament in the Selepet Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen long tokples Selepet long Niugini
copyright © 1986 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Selepet

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Mar 2025 from source files
dated 31 Aug 2023

995083d2-705e-5a60-af47-1e36806cccbc